

Paní ministryně zdravotnictví Marie Součková si připomněla lavice poslucháren královéhradecké Fakultní nemocnice (k článku na str. 4).
Foto Lubomír Buben

O BIODIVERZITĚ, ETICE A LIDECH

O biodiverzitě (z řec. *bios* = život; rus. *diversija* = rozvratnictví, od lat. *diversio* = odvracení) se začalo více hovořit a psát již v první polovině 20. století, a to nejenom v rámci přírodních věd. Poté, co americký přírodovědec Aldo Leopold (1887 – 1948) vyslovil požadavek rozšířit předmět etiky i na vztahy člověka k přírodě, rostlinám a živočichům, upřela se k problému zachování druhového bohatství přírody i pozornost filosofie (Leopold, A: *A Sand County Almanach*). Leopold přitom nebyl tak docela první. Myšlenku širšího pojetí etiky nalezneme například i u Alberta Schweitzera, a její základ ještě mnohem dříve, při zakládání prvních národních parků (např. v r. 1878 Yellowstonský národní park). Ale zatímco prvotní snahy o ochranu přírody byly vedeny převážně jen principy obecně mravními a estetickými, Leopold byl první, kdo myšlenku etického vztahu k přírodě uvedl do souvislosti s moderní ekologií. Je tudíž právem pokládán za zakladatele tzv. ekologické etiky či morální ekologie, zdůrazňující mj., že lidé stále více žijí na úkor stability biosféry a její genetické rozmanitosti.

My jsme měli možnost blíže se seznámit s morální ekologií tak, jak ji chápe filosof Erazim Kohák. Ten vidí řešení (Kohák, E.: *The Embers and the Stars*) nikoliv jen v samotném omezení spotřeby, ale prvořadě v reorientaci člověka od individuální spotřeby k maximálnímu úsilí o záchranu a zachování přírodního světa a k potřebám sociální spravedlnosti, tedy k péči o všechno bytí, lidské i přírodní (viz také: Kohák, E.: *Morální ekologie*. *Scan*, 1991, roč. 1, č. 4, s. 7-10). Základním rysem vztahu člověka k přírodě a k druhým lidem by měla být úcta.

SLOVA

K ZAMYŠLENÍ

„Vnitřní dialog jistě není podmínkou toho, aby člověk vůbec mohl prožít leccos významného, udělat mnoho dobrého, být relativně »mravným« a platným občanem. Ale pro náročnější mravní vyspělost je vnitřní dialog bezpodmínečnou nutností. Není to jediná cesta, pomocí které může člověk aktivně zasahovat do svého vnitřního »růstu«; i práce sama je takovou cestou. Ale rozvinutý vnitřní dialog je jedinou cestou, pomocí níž si své i ožehavé a jemné vnitřní problémy lze plně uvědomit, jen tak si člověk může vyjasnit určitou svou slabost, své nedostatky a své »špatné sklony«, svou »vinu« za něco. Bez vnitřního dialogu zaujme člověk vnitřně k čemukoli bez výjimky stanovisko apologetické, obrannářské. Ovšem – mnoho může člověku pomoci i kritika od někoho druhého, od přátel (mnohem méně od jiných), ale ta sama může být hluboká a jemně chápavá zase jen tehdy, když i »ten druhý«, ten kritizující zná vnitřní dialog, když rozumí, jak složitá věc je lidské nitro, každé lidské »já«, jak nesmírně obtížné je do něho zasahovat. Proto bez rozvoje vnitřního dialogu mohou být i vzájemné vztahy lidí a jejich »vzájemná péče« a kritičnost jen povrchní.

Jedině vnitřní dialog může také přivodit opravdový světonázorový a mravní »růst člověka«, v tom i opravdovou »konverzi« světonázorovou, mravní, politickou. Je velkým omylem domnívat se, že chci-li někoho získat pro »svou věc«, k tomu dostačí dialog »já-ty«, ba dokonce pouhá diskuse, tj. rozumářské »přesvědčování«. Vědomosti je možno šířit, ale k tzv. přesvědčení se musí proborovat každý sám. Nepřesvědčím nikoho, nepřesvědčím-li on sám sebe.“

Úryvek z eseje Milana Machovce „Dialog“. In: Milan Machovec: *Smysl lidské existence*. Praha: Akropolis, 2002.

Ale vraťme se ještě k samotnému pojmu biodiverzita. Jeho obsah je poměrně široký a tak obvykle hovoříme – podle úhlu pohledu či podle roviny zkoumání – o biodiverzitě ekosystémů, biodiverzitě druhové a biodiverzitě genetické. V podstatě jde stále o totéž, tedy o zachování jednotlivých druhů a druhové rozmanitosti, nicméně lze říci, že právě třetí ze shora uvedených disciplín, genetické biodiverzité, je dnes v moderní vědě věnována největší pozornost. Je to pochopitelné, neboť nejenom každý druh, ale i každý jednotlivý organismus téhož druhu je z genetického hlediska jedinečný a genetické odlišnosti mezi jedinci téhož druhu se mohou projevit vlastnostmi pro druh (ale sekundárně i pro člověka – spotřebitele) užitečnými (například vyšší odolnost vůči nežádoucím vlivům prostředí, nemocem atd.) či naopak nežádoucími. Podstatné je však i to, že stejně jako ke stabilitě a vyšší odolnosti ekosystému přispívá jeho větší druhová rozmanitost, tak i širší genetická výbava – genetický polymorfismus – každého jednotlivého druhu představuje větší předpoklad jeho přežití.

Můžeme tedy říci, že zhruba víme jaký je náš cíl i jaká by měla být naše strategie při záchraně života na Zemi. Avšak nezapomínáme přitom na člověka? Nemám teď vůbec na mysli antropogenezi, i když například i někdejší slepá vývojová ulička příliš specializované formy *Homo sapiens neanderthalensis* také k problému, o němž se chci zmínit, leccos napovídá. Jde mi o to, zda někdy trochu nezapomínáme, že nejenom příroda, ale i člověk může být nežádoucími vlivy prostředí ohrožen. A nemusí to být jen hrozby biologického rázu.

Výstižně se problému, který mám na mysli, nedávno dotkl psycholog Zbyněk Vybíral v článku „Mezinárodní psychoterapie mezi mezinárodními filmy a Pyrenejemi“ (*Časopis pro psychoterapii Konfrontace*, roč. 13 (2002). č. 3, s. 154-158). V esejisticky pojaté zprávě o letošním vídeňském mezinárodním psychotherapeutickém kongresu Z. Vybíral současně vzpomíná také na filmy z karlovarského festivalu, na filmy, v nichž toho autor hodně vypoví „o jednom osudu, jedné souhře náhod, jednom kontextu...“ Naproti tomu na kongresu psychoterapeutů se prý sice hodně mluvilo o globalizaci, ale něco objeveného o člověku v éře globalizace slyšet nebylo. Z globalizace se, podle Z. Vybírala, vytvořil na kongresu mýtus; a „každý mýtus odpoutává zrak psychoterapeutů od jednotlivého člověka k nové zobecňující optice“.

Že současná postindustriální společnost neprojevuje o člověka – jedince příliš velký zájem, o tom se ovšem můžeme snadno přesvědčit aniž bychom jezdili na kongresy psychoterapeutů. Stačí se jen zamyslet nad tím, do jaké míry již mnohé z nás dnešní doba tím či oním způsobem zmanipulovala. A nejde jenom o hypermarkety či průnik elektroniky do našeho života. „Je tragikomické,“ říká Milan Machovec, „že právě v posledních letech 20. století – kdy už je jen trochu jasně myslícím člověku přímo evidentní, že lidstvu hrozí nejméně trojí smrtelná hrozba: globální katastrofa – ekologická, pandemická a narkomanická – se vytvořila jakási podivná »specializace«, a to jakási podčeď »komediantů«, tzv. »bavičů«, jejichž jediným úkolem je, aby různými vtípy – tu lepšími, tu horšími – rozchechtávali statisíce a tím je zbavovali poslední možnosti zamyslet se nad osudem lidstva.“ (Machovec, M.: *Smysl lidské existence*. Praha : Akropolis, 2002, s. 55).

Dostatečně široká, hluboce zažitá zkušenost mezilidských vztahů je u člověka pro jeho vývoj a adaptabilitu stejně důležitá jako genetický polymorfismus všech živých organismů. Můžeme vlastně v této souvislosti mluvit o jakémsi psychosociálním polymorfismu – a ve vztahu k širší lidské společnosti – o psychosociální diverzitě. Přispívá však dnešní doba k zachování takové psychosociální rozmanitosti lidské společnosti? Z toho, co jsme již shora uvedli, lze usuzovat, že asi moc ne. „Ve stabilním tradičním světě,“ říká Ernest Gellner, „měli lidé identitu, spojenou s jejich sociální rolí a potvrzenou jejich všeobecným pohledem na přírodu a společnost. Nestálost a rychlé změny ve vědění i ve společnosti zbavily tyto představy lidí o sobě samých někdejšího pocitu spolehlivosti.“ (Gellner, E.: *Rozum a kultura - historická úloha racionality a racionalismu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 170). Náhradou za jistotu identity naše dnešní společnost zatím nabízí člověku převážně jen zařazení se do anonymního davu. Dokážeme alespoň ve zdravotnictví i nadále vidět člověka jako jedinečnou lidskou bytost?

PhDr. Vladimír Panoušek

Kdo prošel údolím Divoké Orlice směrem od Klášterce nad Orlicí k Zemské bráně a zastavil se pod Ledříčkovou skálou, ten asi porozumí, proč nejsem k těmto místům lhostejný. Mám ten kraj od Žamberka k Orlickému Záhoří a na druhou stranu k Bukové hoře opravdu rád, a tak mi to také nedá, abych se nepodělil o jeden hezký zážitek.

Koncem října jsem se zúčastnil zahájení výstavy fotografií „Přírodní krásy Podorlicka“ v Městském muzeu v Žamberku. Autoři fotografií – Mgr. Josef Kvičera a Mgr. Vilém Křečan – představili své snímky podhorského kraje, květin a zvířat, a přesvědčili, že jako opravdoví básníci dokáží vyhmátnout cit a poezii v tom „běžném světě“, kterým někdy i trochu nevěšmavě chodíme. Hezkou atmosféru vernisáže umocnilo nejenom milé přivítání ředitelkou muzea paní Mgr. Marií Otavovou a hudební vystoupení pana Jaroslava Moravce (kytara a zpěv) a mladičké zpěvačky Lucie Nunové, ale i upřímný zájem velkého počtu účastníků.

Co mne ale nejvíce zaujalo, bylo to, že autoři fotografií – oba ředitelé žambereckých škol, což rozhodně dnes není záviděníhodná profese – neprojevují žádné známky hysterie, v poslední době v naší společnosti tak časté. Pro své fotografování využívají moderní digitální techniku, ale nevzdalují se svému prostředí a fotografují z radosti. Mgr. Kvičeru již dlouhá léta znám, je to můj dobrý přítel. Že má v Žamberku „sparingpartnera“ stejného ražení, to mne mile překvapilo. A tak si říkám: Je to snad tím čerstvým vzduchem z hor, že ti lidé dokáží být tak opravdoví, a nebo jen v bezprostředním dotyku s přírodou umějí lépe pochopit smysl života?

Ono to ovšem ani v horách není vždy ideální. Vzpomínám na naučnou stezku pod Zemskou bránou, kterou kdysi spoluvytvářel Mgr. Kvičera s dětmi z kláštercké školy. Pašeráckou lávku tam čas od času výměnou nosných kmenů opravil kamarád hajný Jarda Sklenář s kolegou. Po poslední povodni stojí na místě lávky monstrum na betonových pilířích, pořízené za půl milionu korun... Ale přesto si myslím, že stojí za to do těch míst občas zajet.

Luděk Ledříček

Krkonoše / Foto Jiří Bruník

Návštěva ministryně zdravotnictví ve Fakultní nemocnici Hradec Králové

Ministryně zdravotnictví Marie Součková spolu s ředitelem FN HK docentem Hegerem v posluchárně Stomatologické kliniky.

Foto Lubomír Buben

Dne 4. října 2002 navštívila Fakultní nemocnici Hradec Králové ministryně zdravotnictví **MUDr. Marie Součková**. Návštěva měla ryze pracovní ráz a tomu také odpovídal její program. Hlavním bodem tohoto programu byla pracovní rozprava paní ministryně s ředitelem Fakultní nemocnice doc. MUDr. Leošem Hegerem, CSc. Poté si pak v doprovodu přednostky Stomatologické kliniky doc. MUDr. Věry Hubkové, CSc., prohlédla nové sídlo této kliniky v nedávno rekonstruované bývalé provozní budově FN HK. Na závěr významné návštěvy uspořádalo vedení nemocnice v posluchárně Nemocniční lékárny tiskovou konferenci.

Návštěva ministryně Marie Součkové byla už třetí „ministerskou návštěvou“ ve Fakultní nemocnici Hradec Králové v tomto roce (dne 1. 3. 2002 se ministr zdravotnictví prof. Bohumil Fišer zúčastnil otevření nové budovy Stomatologické kliniky a dne 30. 5. 2002 byl přítomen položení základního kamene pavilonu interních oborů). Ale co je podstatné, je fakt, že tato poslední návštěva se uskutečnila již záhy po ustavení nové vlády. Také docent Heger na tiskové konferenci zdůraznil, že nová ministryně zdravotnictví se s ředitelem fakultních nemocnic setkala již v srpnu, krátce po nástupu do funkce, což bylo

velmi pozitivně přijato: „*Dřívější ministři se s touto skupinou velmi důležitých hráčů ve zdravotnickém systému příliš ne setkávali a nekomunikovali, což často vedlo k některým problémům a nedorozuměním.*“

Nejeden z pracovníků Fakultní nemocnice Hradec Králové si patrně kladl otázku, zda a jak bude po nástupu nové vlády a v současných tíživých ekonomických podmínkách státu pokračovat investiční výstavba v nemocnici, jmenovitě nedávno zahájená výstavba pavilonu interních oborů. K tomu na tiskové konferenci docent Heger uvedl, že dlouhodobá investiční politika Fakultní nemocnice Hradec Králové je relativně umírněná a plynulá a například na nejvýznamnější investiční akci – pavilon interních oborů – bude z celkového nákladu půl miliardy korun ročně proinvestováno asi 120 milionů korun. Jednoznačnou odpověď dala i Marie Součková, která přítomné ujistila, že výdaje na nápravu škod způsobených povodněmi neohrozí dokončení započatých staveb: „*V roce 2002 a 2003 je předpoklad dokončení asi sto osmdesáti investičních akcí za zhruba tři a půl miliardy korun. Předpokládá se, že hradecký areál bude dostavěn v roce 2006, jak je naplánováno.*“ Dále pak ocenila, že Fakultní nemocnice Hradec Králové jako jedna z mála u nás hospodář s vyrovnaným rozpočtem a dokáže do svých investic vkládat i vlastní prostředky.

Stomatologickou klinikou, umístěnou v nedávno rekonstruované budově v původním, dnes již „historickém“ centru nemocnice, provedla paní ministryni přednostka kliniky docentka Věra Hubková spolu s ředitelem FN HK docentem Hegerem a děkanem fakulty profesorem Šteinerem. Paní ministryně se živě zajímala o provoz a zaujala ji moderní koncepce pracovišť a zdařilé estetické ztvárnění interiérů. Překvapena byla i velkým počtem mladých lékařů a s řadou z nich o práci na klinice hovořila. Navštívila též právě probíhající praktika, kde promluvila se studenty.

Na tiskové konferenci se paní ministryně také přihlásila k tomu, že je absolventkou královéhradecké Lékařské fakulty Univerzity Karlovy. Uvedla, že s radostí navštívila svou Alma mater a setkala se s děkanem. Kladně se vyjádřila rovněž o Fakultní nemocnici, do které jako studentka chodila. Ta se, dle jejích slov, rozrostla, obohatila o mnoho oborů a poskytuje péči na velmi dobré úrovni. *PhDr. Vladimír Panoušek*

Nové počítače pro studenty

Dne 30. října t. r. se na Lékařské fakultě v Hradci Králové Univerzity Karlovy v Praze uskutečnilo krátké, ale významné slavnostní setkání. Na Ústavu lékařské biofyziky byl zahájen provoz nově zřízené počítačové učebny, vybavené šestnácti novými počítači, jež fakultě věnovala firma Arrow International. Vzácné hosty – prezidenta společnosti Arrow International pana Marlina Millera a ředitele královéhradeckého závodu firmy Arrow International, ČR a. s. pana Ing. Otakara Honse, CSc., – na setkání uvítal děkan fakulty prof. Šteiner. Ve svém projevu děkan připomenul dlouhodobé dobré vztahy mezi společností Arrow International a fakultou a vyslovil rovněž přání, aby si studenti, kteří dnes budou počítače používat, připomněli vzácný počín této firmy i v době, kdy se již jako lékaři budou setká-

vat s jejími výrobky. Poděkoval také pracovníkům Ústavu lékařské biofyziky a oddělení výpočetní techniky, kteří se ujali úkolu instalovat počítače a uvést novou učebnu do provozu. Společně pak pan prezident Marlin Miller a děkan prof. Šteiner přestřižením pásky symbolicky novou učebnu otevřeli.

Bylo sympatické, že slavnostního setkání se kromě řady pracovníků fakulty zúčastnili i studenti. Počítače na Ústavu lékařské biofyziky totiž neslouží jenom k vlastní výuce, ale jsou – díky porozumění pracovníků ústavu – studentům k dispozici i pro jejich individuální studium a osobní potřebu. Mnozí, zejména zahraniční studenti často usedají k počítačům již brzy rána, aby si, kromě jiného, vyřídili i svoji osobní korespondenci. *Redakce*

Změny ve vedení Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně

S účinností od 1. října 2002 se ujal řízení Vojenské lékařské akademie Jana Evangelisty Purkyně v Hradci Králové (VLA JEP) její nový rektor **plk. doc. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D.**

Je v pořadí třetím rektorem školy od přelomového roku 1989. V předchozích letech (po r. 1989) takto školu vedli, shodně ve dvou po sobě jdoucích funkčních obdobích, plk. prof. MUDr. Josef Fusek, DrSc., dr. h. c., (1990–1997) a plk. doc. MUDr. Svatopluk Býma, CSc., (1997–2002).

Právoplatná volba rektora Akademickým senátem VLA JEP proběhla dne 14. května t.r. Návrh na jmenování nového rektora byl pak cestou ministra obrany ČR postoupen prezidentovi republiky a ten jej schválil svým rozhodnutím ze dne 10. září 2002.

Slavnostní shromáždění při příležitosti inaugurace nového rektora – velitele VLA JEP se konalo 26. září a poctila je svou účastí řada významných osobností. Velení Armády České republiky bylo zastoupeno vrchním ředitelem sekce personálních vztahů ministerstva obrany ČR Mgr. Vladimírem Teturem a zástupcem náčelníka zdravotnické služby AČR brigádním generálem doc. MUDr. Leo Kleinem, CSc. Z regionálních úřadů a institucí byli přítomni primátor města Hradec Králové Ing. Oldřich Vlasák, biskup královéhradecký Mons. Dominik Duka OP a místopředseda Výboru pro zdravotnictví a sociální politiku Senátu ČR doc. MUDr. Karel Barták, CSc. Pozvání přijali i představitelé územních společenských a odbojových organizací a velitelé vojenských útvarů a zařízení posádky Hradec Králové.

Nechyběli samozřejmě vedoucí představitelé tradičních partnerských hradeckých vysokých škol a zdravotnických zařízení – děkan Lékařské fakulty UK prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc.,

Plk. doc. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D.

Děkan prof. Šteiner předal plk. doc. MUDr. S. Býmovi, CSc., (vpravo) pamětní medaili Lékařské fakulty UK v Hradci Králové.

děkan Farmaceutické fakulty UK doc. RNDr. Jaroslav Dušek, CSc., a ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové doc. MUDr. Leoš Heger, CSc. Univerzitu Pardubice zastupoval její prorektor pro vnější vztahy a rozvoj prof. Ing. Jiří Málek, DrSc., přítomni byli i zástupci Vojenské akademie Brno a Vojenské vysoké školy pozemního vojska ve Vyškově.

Četné mezinárodní vazby VLA JEP se odrazily i v reprezentativním zastoupení vojenských přidělců akreditovaných v České republice. Do Hradce Králové zavítali vojenští přidělenci USA, Francie, SRN, Rakouska, Polska a Slovenské republiky.

Z řady ocenění, kterých se dostalo odstupujícímu rektorovi plk. doc. MUDr. Svatopluku Býmovi, CSc., připomeňme na prvním místě udělení pamětní medaile Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové, kterou jmenovanému osobně předal děkan hradecké Lékařské fakulty UK prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc. (viz foto).

Změna ve vedoucí funkci školy přichází v době, kdy probíhají legislativní kroky nezbytné pro reformu vojenského školství. Jeho nová struktura má vstoupit v platnost před začátkem školního roku 2004 / 2005. Situace kolem VLA JEP je v současné době stabilizovaná. Předpokládá se, že se škola stane jednou z fakult budoucí *Univerzity obrany* a centrem pro vzdělávání všech kategorií zdravotnických pracovníků v Armádě České republiky

Nový rektor – velitel VLA JEP není v akademických funkcích nováčkem. Od roku 1997 zastával mj. funkci prorektora pro studijní a pedagogickou činnost školy a byl aktivním účast-

níkem procesu posuzování a vymezování perspektiv vojenského zdravotnického školství. Přání úspěšného naplnění této perspektivy je tak součástí naší srdečné gratulace plk. doc. MUDr. Romanu Prymulovi, CSc., Ph.D. při příležitosti jeho uvedení do funkce rektora-velitele Vojenské lékařské akademie Jana Evangelisty Purkyně v Hradci Králové.

V návaznosti na změnu ve funkci rektora VLA JEP přibyla ve vedení školy nová tvář i v osobě prorektora pro studijní a pedagogickou činnost. Stal se jím dosavadní zástupce vedoucího Katedry vojenské hygieny pplk. doc. MUDr. Jiří Chaloupka, CSc. Prorektorem pro vědeckou činnost zůstává osvědčený prof. MUDr. Josef Fusek, DrSc., dr.h.c.

Novému vedení VLA JEP srdečně gratulujeme.

Doc. PhDr. František Dohnal, CSc.

Curriculum vitae

plk. doc. MUDr. Romana Prymuly, CSc., Ph.D.

Plk. doc. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D., se narodil 4. února 1964 v Pardubicích. V roce 1982 zahájil pregraduální studium jako posluchač Vojenského lékařského výzkumného a doškolovacího ústavu Jana Evangelisty Purkyně na Lékařské fakultě v Hradci Králové Univerzity Karlovy v Praze. Promoval v roce 1988.

V roce 1990 byl vybrán na místo odborného asistenta Katedry epidemiologie VLA JEP. Úspěšně zvládá studium vědecké přípravy, v roce 1994 je mu přiznána vědecká hodnost kandidáta lékařských věd. V následujícím roce skládá nástavbovou atestaci z epidemiologie a záhy poté je ustanoven do funkce vedoucího skupiny Katedry epidemiologie. Téměř současně začíná proces příznačný pro vědeckou dráhu a odborný profil současného rektora VLA JEP. Zúročuje své výborné jazykové znalosti a intenzivně shromažďuje nové poznatky a podněty na zahraničních studijních pobytech (např. ve Velké Británii, kde v roce 1993 získal stipendium Nadace prince Charlese a v USA – postupně v letech 1995, 1998 a 2002).

Mezitím úspěšně proběhlo jeho habilitační řízení a v roce 1996 byl MUDr. Romanu Prymulovi, CSc., přiznán titul *docenta pro obor epidemiologie*. Vědeckou kompetenci pak dále umocňuje získáním titulu Ph.D. v roce 1999.

V roce 1997 byl jmenován, v návaznosti na změny ve vedení VLA JEP, prorektorem pro studijní a pedagogickou činnost VLA JEP. V následujícím roce byl pak postaven do čela nově vzniklého pracoviště školy – Katedry managementu a vojenské farmacie. Současně přitom vede oddělení pediatrické imunizace ve Vakcinačním centru Hradec Králové.

Ilustrací nebývale intenzivního pracovního nasazení plk. doc. MUDr. Romana Prymuly, CSc., Ph.D., je počet řešených vědeckých projektů. Jako odpovědný řešitel doposud figuruje v osmi titulech, jako spoluřešitel ve třinácti projektech, převážně se zahraniční účastí. Je také hlavním koordinátorem pěti mezinárodních vakcinačních studií s pediatrickými vakcínami. Vypovídá o tom i jeho publikační činnost. Je doposud autorem dvou monografií, šesti skript a 132 časopiseckých publikací, z nichž 18 bylo uveřejněno v zahraničních odborných periodikách.

Pravidelně přednáší na vědeckých kongresech. Z dosavadních 242 přednášek jich více než 80 přednesl na zahraničních fórech. Tomu odpovídá i jeho početné členství v odborných společnostech. K čtyřem českým odborným společnostem je nutné přičíst šest mezinárodních. Také z desítky členství v poradních orgánech a komisích je šest realizováno v zahraničí (např. New York, Brusel, Kodaň).

V tomto výčtu nelze neuvést, že je pilným členem řídicích orgánů v českých vysokých školách a v medicínském výzkumu. Nepřekvapí potom, že jméno plk. doc. MUDr. Romana Prymuly, CSc., Ph.D., najdeme v encyklopedii 5000 osobností ČR, vydané pod názvem *Kdo je kdo v České republice 2000*.

K portrétu nového rektora – velitele VLA JEP zbývá už jen dodat, že je ženatý a společně s manželkou vychovávají dvě děti. Kompenzaci sil a možná i inspiraci nachází v aktivní hráčské roli prvotního šachového týmu.

Setkání vedení Fakultní nemocnice s novými zaměstnanci – absolventy škol

Dne 14. 11. 2002 v odpoledních hodinách se v posluchárně Ortopedické kliniky uskutečnila akce, která již svou tradicí patří k podnikové kultuře Fakultní nemocnice Hradec Králové. Sešlo se zde vedení Fakultní nemocnice s letošními absolventy středních a vysokých škol, kteří se stali v průběhu druhého pololetí roku 2002 zaměstnanci FN HK. Pozvánku obdrželo 91 nových zaměstnanců z řad lékařů, zdravotních sester, zdravotních laborantů, ale i dalších zaměstnanců. Hlavním mottem setkání, ale i samotné přednášky ředitele nemocnice doc. MUDr. Leoše Hegera, CSc., bylo přiblížit mladým zaměstnancům Fakultní nemocnici „jinýma očima“, než ji vidí oni sami.

Vedle základních informací a údajů o Fakultní nemocnici jako celku popsal docent Heger organizaci zdravotnických pracovišť nemocnice a informoval posluchače

o úkolech jednotlivých podpůrných zdravotnických i nezdravotnických provozů a o centrální správě nemocnice. Zmínil se také o historii nemocnice i její současné výstavbě a uvedl rovněž i nejbližší cíle, priority a koncepční rozvojové záměry. Připomněl také, že ve FN působí odborové organizace, občanská seskupení a odborné společnosti. V závěru svého vystoupení popřál docent Heger účastníkům setkání úspěch a spokojenost nejen v práci, ale i v osobním životě.

Stínem na jinak zdařilé akci byla poměrně malá účast těch, pro které byla připravena. Pozvání přijalo pouze 39 z celkového počtu 91 mladých zaměstnanců, ačkoliv každý dostal osobní pozvánku a propagace této akce proběhla v Oběžníku ředitele FN č. 19 z 1. 11. 2002.

Mgr. Martin Formánek

Významná událost v životě České chirurgické společnosti

Ve dnech 19. a 20. září 2002 se konal v Hradci Králové v budově Nového Adalbertina na Velkém náměstí IX. Bedrnův den – chirurgický sjezd, kterého se již tradičně účastní chirurgové z celého našeho státu, ze Slovenské republiky i ze zahraničí. Sjezd nese jméno prvního přednosty Chirurgické kliniky v Hradci Králové a zakladatele královéhradecké chirurgické školy akademika Jana Bedrny. Letošní sjezd (v rozporu s tradičním názvem dvoudenní) byl obzvláště hojně navštíven, a to jak účastníky domácími, tak i zahraničními. Přítomno bylo celkem 160 účastníků. Dostavily se chirurgické osobnosti ze Slovenské republiky i ze Spolkové republiky Německo. V čestném předsednictvu sjezdu zaujali místo prof. MUDr. M. Hájek, DrSc., čestný předseda České chirurgické

Prof. Hájek při pozdravném projevu.

společnosti, doc. MUDr. K. Havlíček, CSc., předseda České chirurgické společnosti, prof. MUDr. I. Šteiner, CSc., děkan Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, doc. MUDr. L. Heger, CSc., ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové (FN HK), MUDr. Petr Tilšer, náměstek ředitele FN HK, plk. doc. MUDr. S. Býma, CSc., rektor Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně v Hradci Králové, Ing. O. Vlasák, primátor města Hradec Králové, Ing. P. Bradík, hejtman Královéhradeckého kraje, a Ing. L. Novák, regionální obchodní ředitel České pojišťovny, která byla hlavním sponzorem sjezdu.

Stalo se již tradicí, že po zahájení sjezdu a pozdravných projevech hostů jsou udělovány pamětní Bedrnovy medaile některým významným chirurgickým osobnostem. Tohoto roku byly medaile uděleny dvěma významným lékařským osobnostem, které se o rozvoj oboru obzvláště zasloužily, a to paní prof. MUDr. Marii Peškové, DrSc., emeritní přednostce I. chirurgické kliniky v Praze, a panu doc. MUDr. Jiřímu Kovářovi, CSc., emeritnímu přednostovi Chirurgického oddělení Nemocnice Pardubice a dlouhodobému docentovi Chirurgické kliniky v Hradci Králové.

Děkan prof. Šteiner při uvítacím projevu.

Jednání odborné části sjezdu probíhala ve dvou sekcích. Jednání byla zaměřena na čtyři témata, kterými byly: chirurgická řešení komplikací nových diagnostických a terapeutických postupů, hemoperitoneum, poranění loketního kloubu u dětí a dospělých a varia. Na uvedená témata bylo předneseno celkem 65 přednášek a vystaveno bylo 12 posterů. Na sjezdu zazněly nové odborné myšlenky a názory, týkající se výše uvedené chirurgické problematiky. K přednáškám a posterům probíhaly živé diskuse. Domácími i zahraničními účastníky bylo jednání sjezdu velmi kladně hodnoceno jak po stránce organizační, tak i odborné. Také zahraniční účastníci sjezdu, např. prof. dr. A. Thiede, ředitel chirurgické kliniky Würzburšské univerzity v Bavorsku, a prof. H. J. Buhr, ředitel chirurgické kliniky na Freie Universität Berlin, nešetřili chválou a velice kladně se vyjádřili jak o vysoké odborné úrovni sjezdu, tak i o jeho dobré organizaci a vysoké kvalitě společenské části sjezdu.

Diskuse se zahraničními účastníky sjezdu. Zleva: manželka prof. Thiede, prof. Buhr, autor článku.

Primářka Králová a doc. Havlíček při jednání sjezdu.

Po živé vědecké výměně názorů a myšlenek v odborných částech jednání měli účastníci sjezdu možnost také duševního osvěžení. Ve večerních hodinách prvního dne sjezdového jednání uspořádal organizační výbor sjezdu slavnostní koncert v barokním chrámu Nanebevzetí Panny Marie na Velkém náměstí. V průběhu koncertu zazněly v podání královéhradeckého sboru Jitro, pod vedením sbormistra prof. dr. Jiřího Skopala, za doprovodu varhan, vokální sakrální skladby domácích i zahraničních autorů. Účastníci koncertu slyšeli skladby, které sbor Jitro s velkým úspěchem přednesl na předchozím koncertním turné po předních evropských metropolích. Jako vyvrcholení večera zazněla na závěr koncertu Beethovenova Óda na radost. Koncert měl velmi vysokou uměleckou úroveň.

Záběr z koncertu.

Odborná jednání po oba dny se vyznačovala vysokým počtem účastníků. Na závěr sjezdu hodnotil doc. MUDr. K. Havlíček, CSc., letošní IX. Bedrnův den jako celek. Zařadil jej mezi základní akce pořádané pod záštitou České chirurgické společnosti. Jednání a organizaci sjezdu hodnotil jako velmi vysoké až vynikající úrovně. Hodnocení předsedy České chirurgické společnosti zaznělo nejen jako uznání práce všech, kteří se na přípravě a organizaci sjezdu podíleli, ale je pro Chirurgickou kliniku v Hradci Králové i zavazující a vybízí nás k další práci na poli léčebně-preventivním, vědeckém i pedagogickém a k další práci na budování kliniky.

Prof. MUDr. Zbyněk Vobořil, DrSc.
přednosta Chirurgické kliniky FN HK

14. kongres patologické a klinické fyziologie

(viz <http://www.lfhk.cuni.cz/pfspol/congress02>)

Kongresu, který byl ve dnech 17. až 19. září t.r. v Hradci Králové pořádán Ústavem patologické fyziologie Lékařské fakulty v Hradci Králové Univerzity Karlovy v Praze, se zúčastnily všechny lékařské fakulty České republiky a Slovenské republiky. Paralelně s kongresem byla Společností pro psychosomatické integrace České lékařské společnosti J. E. Purkyně a slovenskou Společností pro vyšší nervové funkce pořádána „38. mezioborová konference o klinickém a experimentálním výzkumu vyšších nervových funkcí“ a některé sekce obou odborných akcí byly společné. V rámci kongresu také proběhl seminář „Počítačové zpracování elektrické aktivity mozku“.

Po úvodním slovu děkana naší fakulty prof. Šteinera byl patofyziologický kongres zahájen přednáškou prof. Václava Janouška, předsedy Společnosti pro patologickou a klinickou fyziologii ČLS JEP, o historii této odborné společnosti. Mezi nejlépe hodnocené patřily didakticky orientované vyžádané přednášky prof. Lubora Vokrouhlického, prof. Zdeňka Zadáka a prof. Antonína Kazdy v sekci „Patofyziologie intenzivní metabolické péče“, a vyžádané přednášky prof. Josefa Špačka „Nové pohledy na ultrastrukturu mozkové kůry“ a doc. Gerharda Waberžinka „Patofyziologie migrény“. Celkem bylo na kongresu prezentováno 63 odborných sdělení, jejichž abstrakta v angličtině jsou obsažena v kongresovém sborníku i na výše uvedené Web page kongresu.

Součástí kongresu byla i sekce věnovaná výuce patologické fyziologie. V průběhu jejího jednání byl vyjádřen zájem všech zúčastněných o určitou koordinaci vývoje výuky tohoto oboru s využitím internetových stránek Společnosti pro patologickou a klinickou fyziologii (<http://www.lfhk.cuni.cz/pfspol>).

Na plenární schůzi společnosti, kde byl dohodnut dvouletý interval dalších patofyziologických kongresů se střídavou organizací v Čechách a na Slovensku, byla předána pamětní medaile České lékařské společnosti J. E. Purkyně odstupujícímu předsedovi Společnosti pro patologickou a klinickou fyziologii prof. MUDr. Václavu Janouškovi, CSc.

Vydařený společenský večer v krásném prostředí Nového Adalbertina měl taneční charakter (hrála hudební skupina Blue Star) i dobrou kulinářskou hodnotu, protože přesto, že šlo o setkání „teoretiků“, podařilo se sehnat několik sponzorů (Infusia, a.s., CENTRUM – Kancelářská a výpočetní technika, s. r. o. Hradec Králové) a vystavovatelů (Galén, s. r. o, M&I, s. r. o. – Digitální EEG/EP, Systém Brain Scope a SpinChem Praha), kterým byli nejen organizátoři vděční za finanční příspěvek.

Ústav patologické fyziologie
Lékařská fakulta UK v Hradci Králové

Vědecká konference studentů českých a slovenských lékařských fakult 23. a 24. října 2002 v Praze

V pořádání vědeckých konferencí studentů českých a slovenských lékařských fakult se tradičně střídají jednotlivé lékařské fakulty českých zemí a Slovenska. Uspořádáním té letošní, na níž byly předneseny vítězné práce z fakultních studentských vědeckých setkání, byla pověřena 3. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Jednání bylo slavnostně zahájeno v předvečer odborné části děkanem 3. lékařské fakulty UK prof. MUDr. Michalem Andělem, CSc. Vlastní odborná část probíhala 24. října ve třech sekcích: teoretické, klinické a stomatologické. V teoretické a klinické sekci bylo předneseno po jedenácti sděleních, ve stomatologické pět sdělení. Členy hodnotících komisí v jednotlivých sekcích byli zástupci zúčastněných fakult, za naše pracoviště byli do porot delegováni autoři tohoto příspěvku. Program konference a abstrakta vyšla v malém sborníku.

Z naší fakulty se konference zúčastnili:

- v teoretické sekci Z. Turek a T. Soukup prací „Ligamentum flavum v páteřní chirurgii“ (histopatologická studie, která vznikla z části za studijního pobytu na Univerzitě v Hongkongu a z části v Neurocentru liberecké nemocnice),
- v klinické sekci J. Laco prací „Expres galectinu-3 v tumorech štítné žlázy“ (práce vznikla ve Fingerlandově ústavu patologie).

Vojenská lékařská akademie J. E. Purkyně byla zastoupena:

- v teoretické části prací M. Franka „Léčba akutních defektů chrupavek v zátěžových zónách kloubních ploch pomocí chondrograftu – experiment na zvířeti“ (práce vznikla na Chirurgické klinice).
- v klinické části prací P. Indrákové „Implantace TEP jako řešení avaskulární nekrózy hlavice femuru u dialyzovaných

a následně transplantovaných pacientů“. Tato práce vznikla na Ortopedické klinice.

Ve stomatologické sekci nebyla zastoupena ani naše fakulta ani VLA.

Hodnotící komise jednotlivých sekcí byly postaveny před velmi nesnadný úkol. Jednotlivé práce byly hodnoceny podle sedmi kritérií. Každé kritérium bylo ohodnoceno každým členem poroty 1 – 5 body. Odborná úroveň prací, řešení a dokumentace (všechny práce byly prezentovány v Power Pointu) byly na vysoké úrovni. Všichni studenti a studentky přednášeli příspěvky z paměti a dobrou znalost přednášeného příspěvku prokazovali i pohotovou diskusí.

Zástupci naší fakulty prezentovali zajímavé výsledky, i když v konečném hodnocení neobsadili medailová místa. Přesto jim patří poděkování za velmi úspěšnou reprezentaci. O vyrovnanosti úrovně přednesených prací svědčí nesporně to, že rozdíly v konečném pořadí získané průměrem z bodů od jednotlivých hodnotitelů se lišily někdy jen v desetínách bodu (z maxima 35 dosažitelných bodů), ba byly i na setiny stejné. V každé sekci byly uděleny tři ceny. Při velké vyrovnanosti přednesených prací byla již sama účast oceněním a povzbuzením pro každého účastníka.

Na závěr děkan prof. Anděl vyzvedl vysokou odbornou úroveň jednání a jeho velmi dobrou organizaci, na níž se tentokrát významně podíleli i sami studenti. Rovněž poděkoval sponzorovi akce – firmě Johnson & Johnson, zastoupené Mgr. Ivanou Bartákovou.

Účastníci konference se rozcházelí s příjemným pocitem, že se vědecké práci studentů na našich fakultách daří, že vědecké konference mají vysokou odbornou úroveň a zaslouží si, aby se v nich pokračovalo.

Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.

Prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc.

Návštěva rektora Univerzity Karlovy na naší fakultě

Dne 16. října navštívil naši fakultu **prof. Ing. Ivan Wilhelm, CSc., rektor Univerzity Karlovy**. Vzácného hosta uvítal děkan prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., který uvedl, že si velmi vážíme toho, že Jeho Magnificence rektor navštívil královéhradeckou Lékařskou fakultu UK, aby její akademickou obec seznámil se svou vizí programu na příští funkční období rektora UK, na které je navržen fakultami jako jediný kandidát.

Zleva: děkan prof. Šteiner, rektor UK prof. Wilhelm, předseda AS doc. Geršl. Foto Beatrix Pražáková

Rektor prof. Wilhelm v úvodu svého vystoupení uvedl, že dříve, než přikročí k tezímu programu na příští funkční období, pokládá za nutné zmínit se nejprve o tom, co se z minulého programu, který předložil před třemi lety, podařilo uskutečnit, co se podařilo jen částečně a co se nepodařilo uskutečnit vůbec. To, co se zatím nedaří uskutečnit na některých fakultách, je strukturalizace studia, tj. restrukturalizace bakalářského studia s navazujícím programem studia magisterského. To se však netýká lékařských fakult, na kterých bude i nadále studium šestileté. Ani na lékařských fakultách se však nelze stavět proti zavedení bakalářského studia oboru ošetřovatelství apod. Bakalářské studium na lékařských fakultách však nelze pokládat za nosný program. „Vlajkovou lodí“ zde je a mělo by nadále být studium medicíny.

K pozitivním výsledkům patří to, že se podařilo významně koordinovat studentskou agendu na všech fakultách. Rektorát tak má možnost sběru dat do databází. Vznikl tím věrohodný přehled o všech studentech univerzity, na které fakultě a co studují, případně zda studují na více fakultách. Jsou to důležitá data o orientaci celé univerzity. Pokud jde o informační systém univerzity, nepodařilo se, přes počáteční pozitivní výsledky, dosáhnout předpokládaného výstupu. V současné době má univerzita připravenou studii na vybudování komplexního informačního systému. Skutečnost, že takový systém dosud neexistuje, lze pokládat za největší handicap univerzity. Je to důležité proto, aby si student z určité fakulty mohl vybrat a zapsat některý z programů jiné fakulty. Současně je připraveno na tři tisíce anotací z různých předmětů. Je nutno ovšem celý systém vybudovat tak, aby byl rovněž snadný přístup do těchto informací. Původně v letošním roce v rámci rozvojových programů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR mělo být uvolněno celkem 48 milionů korun, aby program mohl být v tomto roce započat a v příštím roce završen. Peníze však byly

uvolněny teprve v minulém týdnu. To nedávalo předpoklad, že by je firmy, které se měly podílet na vybudování programu, mohly efektivně využít. Peníze byly proto vráceny. Je tu však příslib, že budou poskytnuty hned z kraje příštího roku, takže bude možno projekt zahájit, a jakmile bude zahájen, není síly, která by jej zastavila.

V tezímu programu (viz níže) je uvedeno, co bude realizace programu znamenat v praktickém životě pro studenty, učitele, vědecké pracovníky a pro všechny zaměstnance. Pokud jde o další zaměření univerzity, měla by se etablovat jako významná mezinárodní vědecká instituce. To znamená, že budeme klást důraz na to, abychom se účastnili společných mezinárodních projektů, abychom měli více kontaktů se zahraničními partnery, s věhlasnými zahraničními univerzitami a vědeckými centry, a to nejen v Evropě. Prospěch z toho by měli mít především studenti vyšších ročníků a hlavně doktorandi.

Při vši skromnosti nutno říci, že mnohé věci se podařily. Jestliže před třemi roky bylo na univerzitě tři a půl tisíce doktorandů, dnes je to pět a půl tisíce. Dnes máme doktorandy i v těch programech, kde dříve nebyli. Měli bychom se shodnout na tom, že v podstatě, zdůrazňuji v podstatě, by měl být pro každého doktoranda předem projednaný alespoň jednosemestrální pobyt na zahraniční univerzitě, kde by pracoval na projektu, kterého se týká jeho disertační práce.

Předseda Akademického senátu doc. MUDr. Vladimír Geršl, CSc., poděkoval rektorovi prof. Wilhelmovi za jeho vstupní projev a vyzval přítomné k dotazům.

Lze předpokládat, že dojde na zlepšení finančního odměňování pracovníků fakulty? (B. Pražáková)

Univerzita Karlova dává na mzdy a odvody s tím související 84 % finančních prostředků, pouze 16 % na jiné účely. Je to velmi nezdravá situace. Na mzdy nelze dávat více. Univerzita přitom svou vlastní činností přispívá dvaceti procenty. Univerzita není instituce, jejímž úkolem by byla výdělečná činnost. Nemělo by to být více než 10 %. Rozpočet pro příští rok se připravuje. Podle paní ministryně školství je v kapitole MŠMT ČR pamatováno také na vysoké školy. Navýšení by mělo činit nejméně tolik, jako na letošní rok. Při mírném optimismu by to mohlo být i více.

V parlamentu byl přijat zákon o garanci státu Masarykově univerzitě za půjčku z Evropské investiční banky. Počítá Univerzita Karlova s podobným projektem? (doc. Barták)

Masarykova univerzita se rozhodla v rámci svého rozvoje budovat minikampus – nové budovy, nová zařízení atd. Celý projekt představuje asi šest miliard korun. Masarykova univerzita vykročila jako nezávislá, samosprávná univerzita, když se rozhodla požádat o půjčku zahraniční banku pro investiční rozvoj. Nabídka je dlouhodobá, asi na 25 nebo 30 let, přičemž banka poskytne jen 50 % prostředků. Stát dává ročně na všechny vysoké školy jednu a půl miliardy korun. Banka si proto vyžádala garanci státu. Pokud bude Masarykova univerzita dostávat ročně jako dosud 150 – 170 milionů korun na investice, pak celou tuto částku bude potřebovat na umořování dluhu.

Dojde-li v průběhu těchto třiceti let k potřebě něco přestavět nebo vystavět, nebude mít Masarykova univerzita na to prostředky. Je to příliš velké riziko. Na druhé straně Masarykova univerzita ukázala, že je možné se chovat autonomně. Já, jako rektor Univerzity Karlovy, jsem požádal všechny fakulty, aby připravily strategický plán rozvoje, zatím bez jakýchkoliv limitů. Tato první varianta představuje částku 40 miliard korun. I kdyby to byla pouze jedna třetina, představovalo by to 15 miliard. Je to neskutečně mnoho. Představuje to investiční prostředky pro všechny vysoké školy na deset let. A to většina fakult plánovala pouze náklady stavební, nikoliv vnitřní vybavení.

Na prvním místě našeho plánu investic je vybudování výukového centra ve Fakultní nemocnici v návaznosti na nyní již rozestavěný pavilon interních oborů. My jsme byli velmi optimističtí, dokonce pan rektor byl tak laskav, že napsal ministru školství podpůrný dopis. Teď se to však vrací zpět na univerzitu. Nakolik ztráty univerzity způsobené povodní ovlivní náš plán? (prof. Šteiner)

Škody způsobené povodněmi byly vyčísleny na 382 milionů korun na Karlově univerzitě, celkem na všech vysokých školách na 542 milionů. Největší škody byly na Matematicko-fyzikální fakultě, na Fakultě tělesné výchovy a sportu a na Právnické fakultě. Postižené fakulty zrušily třinácté platy, mimořádné i řádné odměny a všechny fakulty kromě postižených se zříkají 1,7 % svých rozpočtových prostředků přidělených na rok 2002 ve prospěch postižených fakult. Dle informace paní ministryně školství vláda schválila 380 milionů korun na úhradu škod pro vysoké školy. Jde o prostředky, které budou v rozpočtovém plánu pro příští rok. Pokud bychom dostali 200 milionů korun, byli bychom z nejhorsšího venku. Stavba výukových prostor ve Fakultní nemocnici Hradec Králové je stále prioritou univerzity. Vedl jsem o tom již řadu jednání na investičním odboru Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a věřím, že dříve odsouhlasený požadavek dokážeme prosadit zpátky již také proto, že stavba ze strany Ministerstva zdravotnictví je vázána na příspěvek ze strany MŠMT ČR.

Je představa o tom, jaký by měl být poměr studentů magisterského studia, postgraduálního studia a bakalářů v instituci, kterou lze označit jako „research university“? (prof. Kvasnička)

Na to není schéma. New York University má téměř 50 % studentů v doktorandských studijních programech. Pokud nebudeme mít významný počet doktorandů, nemůžeme mluvit o tom, že jsme „research university“. Nejsem si jist, že můžeme velmi výrazně navyšovat počet studentů. Máme celkem asi 40.000 studentů a pět a půl tisíce doktorandů. Doktorandů, kteří pracují na fakultách, je však pouze 1.800, tři tisíce doktorandů je v ústavech akademie a jiných zařízeních. 1.800 je žalostně málo, když máme 400 profesorů a 1.000 docentů, čili zhruba jednoho doktoranda na jednoho habilitovaného učitele. Pokud jde o bakalářské a na to navazující magisterské studium, které jsou úzce profesně zaměřeny, to není světlá budoucnost univerzity. Měli bychom být akademickou institucí, vědeckým pracovištěm.

Vracím se k vašemu vyjádření, že by bylo žádoucí, aby univerzita rozvíjela svou pozici vědecké instituce. Je tu nový

zákon o financování vědy. Financování vědy je rozštěpeno mezi Akademií věd ČR a vysoké školy. Dá se očekávat, že by tu mohl nastat během tří let nějaký legislativní posun? Na vysoké školy toho případně poměrně málo a mají-li být světové, tak jim to chybí. (doc. Heger)

Každá vysoká škola je dotována ze státního rozpočtu v zásadě ve dvou složkách. Je to jednak dotace na vzdělávací činnost, jednak dotace na tvůrčí činnost. Karlova univerzita dostává z osmi miliard na vzdělávací činnost podle objemu pedagogického výkonu asi 20 %. Z částky asi jedné miliardy a čtyřiceti milionů korun, věnovaných na institucionální podporu vědy, získává Karlova univerzita 35 %, je to více než jedna třetina. Karlova univerzita má tedy potenciál ucházet se o světovost. Naše úsilí směřuje k tomu, aby více peněz šlo na podporu vědy. Pokud jde o vztah vysokých škol k Akademii věd ČR, je nutno nadále vytvářet gentlemanské tlaky na to, aby se stále více přibližovaly zájmy vysokých škol a Akademie jako konečné řešení otázky podmínek pro rozvoj vědy. Věřím, že pracovníci Akademie věd ČR budou mít sami zájem působit v rámci vysokých škol.

Byly konány rozhovory na téma úpravy metodiky rozdělování rozpočtu vysokých škol? (doc. Geršl)

Státy OECD dávají 0,7 % hrubého domácího produktu na rozvoj vědy. Parlament a bývalá vláda souhlasily s tím, aby z veřejných prostředků šlo v České republice o 0,7 % na podporu vědy. Loni to bylo 0,6 % a letos to mělo být 0,7 %, ale je to pouhých 0,54 %. Švédsko dává více než 3 %, USA 2,8 %, Japonsko 2,97 % z rozpočtu státu, v USA je to ovšem necelá třetina všech prostředků, které jdou na podporu vědy. Letos 27. března se sešli ministři států OECD v Barceloně a usnesli se, že má-li být Evropa konkurenceschopná, musí podporovat vědu v rozsahu tří procent hrubého domácího produktu. Existuje projekt na změnu metodiky rozdělování prostředků mezi vysoké školy. Návrh by měl být zpracován do konce roku a předložen k akademické diskusi.

Očekává se nějaká změna ve financování vysokých škol a vědy v souvislosti se vstupem do Evropské unie? (doc. Červinková)

Bohužel, asi ne. Otázky školství nejsou evropským programem. Určitý výhled tu snad přece jen je. Na úrovni evropských orgánů, EU a Evropského parlamentu, byly vytvořeny jakési akademické orgány, které prosadily budování společného evropského výzkumného programu a společného evropského univerzitního prostoru. Šestý rámcový program, který byl už schválen a má být nastartován od příštího roku, má přiděleno 17 miliard Eur na podporu vědy a posílení evropského výzkumného prostoru. Měli bychom usilovat o vybudování společného evropského univerzitního prostoru.

Není nutno se obávat odlivu mozků zvláště mladých odborníků, pro které je práce v cizině atraktivnější? (MUDr. Procházková)

V jistém smyslu ta obava tu je, a to vedlo k diskusi kolem společného evropského výzkumného prostoru. Je to výhled i pro Univerzitu Karlovu, neboť všechny programy jsou propo-

jení různých účastníků a různých pracovišť. Bude nutno hledat kontakty, vysvětlovat, čím se zabýváme, jak je to zajímavé pro jiné státy a zapojovat se do společných programů. To bude a mělo by být hlavní kritérium hodnocení kvality Karlovy univerzity.

Jak dosáhnout zlepšení finanční situace? (Ing. Vít)

Hlavní problém je v nedostatku finančních prostředků. Odbyry vytvářejí tlak, aby se zvýšily tarifní platy. Domnívám se však, že je nutno přihlížet ke skutečnému výkonu pracovníka, a to umožňuje pouze osobní hodnocení. Nelze do nekonečna zvyšovat tarifní hodnocení.

Z práce akreditační komise vím, že průměrný věk profesorů a docentů v republice stoupá. Co chce udělat Univerzita Karlova pro to, aby měla dostatek kvalifikovaných vědeckopedagogických pracovníků v produktivním věku? To bude jistě zajímat i studenty. (prof. Mareš)

U profesorů na Univerzitě Karlově skutečně průměrný věk stagnuje, ale nestoupá. U docentů lehce klesá. Nebylo by správné měnit kritéria, aby se pracovníci mohli habilitovat v útlém věku. Nelze tedy změkčovat kritéria, ale je nutno vytvářet podmínky pro to, aby požadovaná odborná kritéria, jako publikační výstupy, mohli splnit dříve. K tomu může při-

spět spolupráce s význačnými zahraničními univerzitami.

Jaké jsou předpoklady pro to, aby finanční situace umožnila dosáhnout světovosti naší univerzity? Mnohé zahraniční univerzity získávají finanční zdroje spoluprací s průmyslem. Jak se stavět k těmto aktivitám? (MUDr. Niang)

Nevidím žádný problém v tom, aby k takovému plnění zakázek pro průmysl došlo. Požadovaná finanční částka by však měla být vykalkulována tak, aby byla dvaapůlkrát vyšší, než jsou skutečné náklady. Pak z toho bude mít univerzita či fakulta prospěch.

V závěru setkání předseda Akademického senátu fakulty docent Geršl poděkoval Jeho Magnificenci profesoru Wilhelmovi jménem přítomných, jménem Akademického senátu a vedení fakulty za otevřené komentování situace a perspektiv a vyjádřil naději, že se s panem rektorem v jeho případném dalším funkčním období na fakultě opět setkáme.

*Zaznamenal
prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.*

(Poznámka: Dne 30. října 2002 byl prof. Ing. Ivan Wilhelm, CSc., zvolen 63 hlasy z 65 rektorem Univerzity Karlovy na další funkční období.)

Teze programu Univerzity Karlovy

V posledním období je UK orientována svým strategickým rozhodnutím na prohloubení jejího vědeckého výkonu se současnou modernizací vzdělávací činnosti. Z tohoto hlediska došlo k významné intenzifikaci doktorandského studia, jakožto vědecky orientované formy individualizovaných studijních plánů. V naprosté většině případů je odborná činnost doktorandů vázána na grantové aktivity především externích grantových agentur s podporou GAUK. Výsledkem této orientace je nejen signifikantní nárůst počtu doktorandů, ale lze průkazně ukázat, že na jednotlivých výzkumných projektech došlo k intenzivnější spolupráci pracovišť univerzity s externími pracovišti, především ústavy AV ČR. Rovněž tak došlo ke zvýšení příjmů UK na řešení grantových úloh. Bez nadsázky lze říci, že UK je v hodnocení svých výkonů ve vědecké činnosti na srovnatelné úrovni s výkony AV ČR a představuje více než třetinu vědeckých výkonů všech vysokých škol ČR.

Současně je UK jednou z nejvýznamnějších vzdělávacích institucí v ČR. Toto její postavení je dáno nejen tradiční odbornou autoritou UK, jejím mezinárodním postavením, ale i celkovým vzdělávacím potenciálem a skladbou oborů. Vynikající renomé jak u odborné, tak i laické veřejnosti má za důsledek neklesající zájem o studium na fakultách UK a pestrou nabídku od zahraničních univerzit k výměně studentů a učitelů.

Tento trend vývoje je zapotřebí dále prohlubovat a kvalitativně zlepšovat. Rozvoj těchto oblastí je nutné koncipovat tak, aby byla nadále posilována dominantní pozice Univerzity Karlovy v systému vysokých škol ČR a vytvářeny předpoklady pro její konkurenceschopnost v kontextu s kvalitou, rozvojem a směřováním evropského univerzitního prostoru. Proto je především třeba:

Ve vědecké činnosti

- Pokračovat v prohlubování spolupráce s vysokými školami a vědeckými ústavami ČR a vytvářet síť pracovišť participujících ve vědeckých programech orientovaných především na partnerskou kooperaci se zahraničními centry výzkumu.
- Aktivně vstupovat do programů EU vytvářejících evropský výzkumný prostor.
- Prosazovat zvýšení významu vědeckých výkonů do systému financování vysokých škol.
- Využívat možností fondů mobility k přímé spolupráci na vědeckých projektech oboustrannou výměnou jak doktorandů, tak i vědeckých pracovníků.
- Rozšiřovat nabídku doktorandského studia formou dvojího vedení disertačních prací.
- Hledat nové možnosti zapojení studentů magisterských studijních programů do řešení vědeckých projektů, vytvářet podmínky pro aplikace výsledků výzkumu.

Ve vzdělávací činnosti

- Rozšiřovat nabídku studijních programů zejména formou restrukturalizace studia a posilováním průchodnosti studijních programů napříč univerzitou.
- Zvyšovat intenzitu mobility studentů zejména v doktorandských a magisterských programech zvyšováním studijních standardů a vyhledáváním partnerů na odpovídající úrovni.
- Zavádět kreditní systém umožňující zejména zvýšit mobilitu studentů a naplňovat standardy evropského univerzitního prostoru.
- Připravit podmínky pro zvýšení počtu doktorandů z absolventů jiných vysokých škol včetně zahraničních.

- Systematicky se věnovat vytváření široké nabídky kursů celoživotního vzdělávání, cílené na poptávku veřejnosti a zájem především absolventů UK.

V infrastruktuře univerzity

- Získávat další prostředky jak z rozpočtových, tak i mimo rozpočtových zdrojů financování potřebné ke zlepšení celkové vybavenosti a koncentrovat jednotlivé strategické cíle dalšího rozvoje UK.
- Vypracovat detailní projekt dlouhodobého investičního rozvoje UK s ohledem na předchozí bod tohoto programu.
- Věnovat pozornost dalšímu rozvoji informačního systému UK, zpřístupňovat informační zdroje a tím posílit možnost průchodnosti studia na fakultách.
- Zabezpečovat sociální podmínky zaměstnanců a studentů a vytvářet rovněž sociální předpoklady pro jejich identifikaci s UK.
- Dbát na vytváření dobrého jména univerzity prezentací výsledků její činnosti a vytvářením platformy pro věcné a důstojné diskuse k důležitým otázkám veřejného života.

Do prosazování těchto cílů zapojovat více členů akademické obce tak, aby se staly obecným zájmem UK. Tím se bude rovněž posilovat vědomí obecné akademické soudržnosti a zvyšovat odpovědnost každého člena akademické obce.

• • •

Realizace tohoto programu bude v praktickém životě zejména znamenat:

Pro studenty

- Zvýšení nabídky studia v zahraničí v rozsahu alespoň jednoho semestru s vyšší spoluúčastí univerzity.
- Širší možnost zapojení do grantových projektů.
- Usnadnění možnosti navštěvovat výuku na jiných fakultách.
- Zvýšení dostupnosti stipendií.

Pro učitele a vědecké pracovníky

- Širší možnost zapojení do projektů základního i aplikovaného výzkumu v mezinárodním, zejména evropském měřítku.
- Rychlejší modernizaci infrastruktury nutné pro výuku a vědeckou činnost.
- Větší dostupnost informačních zdrojů.
- Usnadnění mobility.

Pro všechny zaměstnance

- Zlepšení sociálních podmínek umožněné zdroji získávanými realizací těchto tezí.
- Nabídku perspektivních programů se sociálním aspektem, posilujících pocit soudržnosti s univerzitou.

Pro veřejnost

- Pestřejší nabídku studijních programů pro uchazeče.
- Rozšiřování nabídky rekvalifikačních, rozšiřujících a dalších kursů.
- Pořádání vzdělávacích akcí zaměřených zejména pro potřeby absolventů univerzity.
- Využívání univerzitního prostředí k širokým diskusím o tématech veřejného života.

(Přetištěno z dokumentu zpracovaného rektorem UK prof. Ivanem Wilhelmem dne 1. července 2002.)

Výstavba Tkáňové ústředny

Omezené a neodpovídající prostory Tkáňové ústředny Fakultní nemocnice Hradec Králové, jmenovitě kryokonzervačního skladu, kryokonzervační a lyofilizační laboratoře, jež se po léta tísní v polosuterénu budovy Fingerlandova ústavu patologie, byly důvodem k hledání reálného řešení.

V roce 1997 byly konzultovány požadavky na výstavbu nového objektu Tkáňové ústředny. Volba padla na nevyužitý prostor po odstraněném provizorním baráku za budovou Porodnické a gynekologické kliniky, v němž kdysi sídlila Klinika onkologie a radioterapie. Tento návrh byl podporován skutečností, že zmíněný prostor umožňuje uvažovat o budoucnosti i s případnou přístavbou a také, že vnitřní rozvodnou síť jednotlivých médií je možno napojit na stávající, případně rekonstruované rozvody. Na tomto základě byla v listopadu 1998 vypracována úvodní studie. Ta byla v roce 1999 předložena k posouzení Státnímu ústavu pro kontrolu léčiv (SÚKL) a na Ministerstvo zdravotnictví ČR byl zaslán investiční záměr.

Následně byly zahájeny projektové práce, které po výběrovém řízení dodala projektová kancelář Ateliér Hájek Hradec Králové pod vedením pana Jiřího Hájka. Technologickou část za spolupráce s uživatelem MUDr. Pavlem Měříčkou prováděla firma Chironax – projekt Praha

za vedení paní Jany Boháčkové. Takto vzniklá kompletní dokumentace byla předložena, spolu s Kvalifikační projektou od firmy GMProjekt Opava, k posouzení na Krajskou hygienickou stanici v Hradci Králové a následně na SÚKL Praha, kde byla schválena.

Prostory musí splňovat požadavky „Medical Device Direktive“ a musí odpovídat zásadám správné výrobní praxe. Výstupy Tkáňové ústředny Fakultní nemocnice Hradec Králové budou sloužit nejenom potřebám vlastní nemocnice, ale i potřebám zdravotnických zařízení v rámci celého regionu a v mnoha oblastech v rámci celé ČR.

Vzhledem k poměrně vysokým finančním nákladům musela být akce rozdělena na etapy: 1. etapa – kryokonzervační sklad a dusíkové hospodářství; dílo bylo zkolaudováno a je v provozu. 2. etapa – kryokonzervační laboratoře; prostory jsou zkolaudovány a dány do zkušebního provozu. 3. etapa – lyofilizační laboratoře; probíhají stavební práce. Na 1. etapu byla přidělena státní dotace, 2. etapa byla hrazena z vlastních prostředků FN HK. Dokončení akce, tj. 3. etapa, je opět financováno ze státní dotace. V tomto roce bude výstavba provozů Tkáňové ústředny dokončena a od ledna 2003 v nich bude zahájen plný provoz.

*Ing. Blanka Plasová
Investiční odbor FN*

V průběhu měsíců srpna až října t. r. poděkoval doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové, osobním dopisem těmto dlouholetým zaměstnankyním při příležitosti skončení jejich pracovního poměru:

Paní **Janě Jeřábkové**, zdravotní sestře Transfuzního oddělení. Paní Jana Jeřábková nastoupila do KÚNZ - Fakultní nemocnice Hradec Králové na I. interní kliniku 1. 7. 1960 jako absolventka Střední zdravotnické školy v Trutnově, kde vystudovala obor zdravotní sestra. Nejprve pracovala jako sestra u lůžka ve směnném provozu, později jako staniční sestra oddělení A a C, dále jako ambulantní sestra na centrální sterilizaci a v závěru svého působení na I. interní klinice jako sestra na příjmové ambulanci lůžkového oddělení.

Od 16. 3. 1981 byla paní Jeřábková přeřazena na Transfuzní oddělení, kde pracovala jako zdravotní sestra na poliklinice, na speciálním úseku, a od 1. 7. 1989 jako úseková sestra poliklinického oddělení. V roce 1985 absolvovala dlouhodobou přípravu pro speciální úseky v plazmových boxech transfuzních oddělení a v hematologických ambulancích. V roce 1996 paní Jeřábková složila v IPVZ v Brně atestační specializační zkoušku v úseku práce „transfuzní služba“. Od 1. 6. 1998 pracovala v Transfuzním oddělení jako zdravotní sestra – specialista. Ve Fakultní nemocnici Hradec Králové pracovala paní Jana Jeřábková 42 let až do skončení pracovního poměru dne 31. 8. 2002.

Paní **Evě Lorencové**, ženské sestře Porodnické a gynekologické kliniky. Paní Eva Lorencová nastoupila 1. 8. 1957 do tehdejší Kliniky nemocnice Vojenské lékařské akademie Jana Evangelisty Purkyně v Hradci Králové jako zdravotní dětská sestra. Když se nemocnice opět stala civilním

zařízením, byla paní Eva Lorencová 1. 10. 1958 zařazena jako zdravotní dětská sestra v KÚNZ, Fakultní nemocnici Hradec Králové, na Porodnickou a gynekologickou kliniku. Zde nejdříve pracovala jako zdravotní dětská sestra a ženská sestra na novorozeneckém úseku a na přijímacím ambulantním lůžkovém oddělení. V průběhu tohoto období absolvovala kurs ženských sester. Později zde pracovala jako sestra na sterilizaci a od 1. 1. 1981 jako ambulantní sestra poliklinické části Porodnické a gynekologické kliniky. Od 1. 4. 1988 pracovala jako ženská sestra, porodní asistentka a dokumentační sestra. Ve Fakultní nemocnici Hradec Králové na Porodnické a gynekologické klinice pracovala paní Eva Lorencová více než 45 let až do skončení pracovního poměru dne 31. 10. 2002.

Paní **Evě Žďárské**, zdravotní sestře Oddělení centrální sterilizace. Paní Eva Žďárská nastoupila 1. 7. 1955 jako absolventka Střední zdravotnické školy v Pardubicích do tehdejší Kliniky nemocnice Vojenské lékařské akademie Jana Evangelisty Purkyně v Hradci Králové jako zdravotní sestra. Když se nemocnice opět stala civilním zařízením, byla paní Eva Žďárská 1. 10. 1958 zařazena jako zdravotní sestra v KÚNZ, Fakultní nemocnici Hradec Králové, na Chirurgickou kliniku, urologické oddělení. Zde pracovala jako instrumentářka v urologické ambulanci ve směnném provozu. V roce 1984 absolvovala v IPVZ Brno dlouhodobou přípravu zdravotních sester pro speciální práci v endoskopii – „endoskopický kurs“. V ambulancích Urologické kliniky pracovala jako zdravotní sestra a instrumentářka na operačních sálech se specializací v endoskopii do 31. 12. 1992. Od 1. 1. 1993 byla paní Žďárská přeřazena na Oddělení centrální sterilizace, kde pracovala jako zdravotní sestra až do skončení pracovního poměru dne 31. 10. 2002. Ve Fakultní nemocnici Hradec Králové paní Eva Žďárská pracovala 47 let.

Odbor personálních vztahů FN

Cena prof. Weignera byla udělena MUDr. Pavlu Rozsivalovi

V souladu s Opatřením rektora o Ceně rektora Univerzity Karlovy pro nejlepší absolventy Univerzity Karlovy udělil rektor UK prof. Ing. Ivan Wilhelm, CSc., absolventovi královéhradecké fakulty **MUDr. Pavlu Rozsivalovi** Cenu prof. MUDr. Karla Weignera pro nejlepší absolventy lékařských oborů. Diplom a finanční ohodnocení převzal MUDr. Pavel Rozsival z rukou rektora UK

dne 28. listopadu 2002 na zasedání Vědecké rady Univerzity Karlovy v Malé aule Karolina.

MUDr. Pavel Rozsival ukončil studium na královéhradecké Lékařské fakultě UK v roce 2002. V současné době je studentem prezenčního studia v doktorském studijním programu všeobecné lékařství, obor pediatrie. K mimořádnému ocenění panu doktoru Pavlu Rozsivalovi srdečně blahopřejeme. *Redakce*

ZEMŘEL PAN PROFESOR LEON SAZAMA

Dne 24. října 2002 zemřel ve věku 91 let pan prof. MUDr. Leon Sazama, DrSc., emeritní profesor Univerzity Karlovy, zakladatel a dlouholetý přednosta královéhradecké Stomatologické kliniky, nositel Zlaté medaile Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, Zlaté medaile Univerzity Karlovy, Ceny Jana Evangelisty Purkyně a dalších významných ocenění. V osobě pana profesora Sazamy ztrácí naše fakulta a nemocnice skvělého lékaře, vědce, organizátora a učitele, ale především také mimořádnou, vpravdě renesanční osobnost.

Pan profesor Leon Sazama se narodil 30. září 1911 v Dlačově v západních Čechách. Nevím, kolik významných osobností dala českému národu tato nevelká obec ležící poblíž Vráže u silnice z Kdyně do Klatov (v době páně profesorova mládí měla jen půl tisícovky obyvatel). Ale i kdyby to byl jenom pan profesor Sazama, stojí za to vyhledat si Dlačov alespoň na mapě a pomyslně tam položit kytičku.

Své středoškolské studium zahájil pan profesor na gymnáziu v Klatovech, po přestěhování rodiny maturoval v roce 1930 na reálném gymnáziu v Praze. Lékařská studia na Univerzitě Karlově ukončil promocií v roce 1936. Jeho cílem bylo stát se okresním lékařem a tomu také podřizoval svoji lékařskou přípravu: působil jako sekundář na různých odděleních nemocnice Na Bulovce, fyzikát – zkoušku pro úřední lékaře – složil již v roce 1937. Nakonec se ale okresním lékařem nestal a nastoupil jako asistent na I. stomatologickou kliniku v Praze. Později o tom pan profesor říkával, že to byla náhoda. Ale nebylo tajemstvím, že tehdejší přednosta kliniky prof. František Kostečka si ho vybral bezprostředně poté, co mladý lékař Sazama v praxi prokázal svoji výtečnou lékařskou přípravu.

Do Hradce Králové přišel MUDr. Leon Sazama společně s prvním přednostou zdejší Stomatologické kliniky doc. Karlem Měšťanem (později profesorem) jako jeho statutární zástupce v roce 1945. Již od počátku svého působení na nově budované klinice byl MUDr. Sazama *spiritus movens* každodenního provozu i organizačních záležitostí, a tak mu právem náleží, je-li dnes označován za zakladatele kliniky. Když po návratu prof. Měšťana do Prahy byl v roce 1951 MUDr. Sazama jmenován přednostou kliniky, mnoho se v jeho vlastní práci nezměnilo. Dvě změny mu však školní rok 1951 / 1952 přece jen přinesl: habilitoval se a při konverzi fakulty na Vojenskou lékařskou akademii se stal zaměstnancem Ministerstva národní obrany. Podříditi se vojenskému režimu nečinilo docentu Sazamovi potíže – přesnost,

dochvilnost a odpovědnost patřily k jeho osobním vlastnostem.

Svou odbornou prací se profesor Sazama zařadil k předním autoritám české stomatologie. Měl rozhled v celém oboru, ale s největším zaujetím se věnoval stomatochirurgii. Jeho monografie „Úrazy obličejových kostí“ a „Choroby slinných žláz“ se staly základními díly nejenom pro stomatology, ale i pro lékaře jiných oborů. Jako přednosta kliniky vybudoval profesor Sazama významné pracoviště, a to nejenom z hlediska léčebné péče, ale i z hlediska výuky. Je jeho zásluhou, že již v roce 1949 byla na královéhradecké fakultě zahájena výuka posluchačů stomatologie.

Když v úvodu své vzpomínky říkám, že pan profesor byl mimořádná, renesanční osobnost, mám na mysli nejenom to, že se dokázal povznést nad totalitní protivenství, jež se vůči němu projevovalo již od padesátých let, a že právě v této pro něho osobně tíživé době přinesl klinice, fakultě i oboru stomatologie tolik prospěšného. Myslím přitom i na jeho někdejší péči o odborný rozvoj lékařů na klinice, o jejich jazykové znalosti, všeobecnou vzdělanost a kulturní rozhled, a především pak na široké zájmy a vzdělanost pana profesora, jeho smysl pro humor a schop-

nost úcty k práci následovníků.

Královéhradeckou Stomatologickou kliniku vedl pan profesor Sazama po čtvrt století až do roku 1976. Nucený odchod do důchodu ale neznamenal konec jeho odborných aktivit. Po listopadu roku 1989 začal znovu spolupracovat s klinikou, byl jmenován emeritním profesorem Univerzity Karlovy a členem Vědecké rady fakulty. Nakonec se dočkal i splnění dlouholetého snu – otevření Stomatologické kliniky v samostatném pavilonu.

Na pana profesora Leona Sazamu nelze zapomenout. Zapsal se nejenom do historie nemocnice, fakulty a oboru, ale i do duší všech, kdo ho znali. Hezky to vyjádřila prof. MUDr. Zora Antalovská, DrSc., když v laudatio při příležitosti pětadesátých narozenin pana profesora Leona Sazamy řekla: „K podřizeným byl přísný a nesmlouvavý, měli jsme před ním náležitý respekt. Zato ho může těšit myšlenka, že kdykoli jeho bývalí podřízení vzpomínají na staré časy, shodují se, že svým příkladem a vedením je naučil poctivému postojí k práci.“

Čest jeho památce.

Za všechny žáky, spolupracovníky a přátele pana profesora Leona Sazamy
doc. MUDr. Věra Hubková, CSc.

Jak bude dále rozšiřována potrubní pošta

Pět let provozu potrubní pošty ve Fakultní nemocnici Hradec Králové plně prokázalo, že instalace tohoto zařízení byla úspěšným, provozně a ekonomicky přínosným počinem. Potrubní pošta velmi pomáhá v logistickém systému a vesměs je uživateli kladně hodnocena.

Potrubní pošta byla v nemocnici uvedena do zkušebního provozu 1. října 1997. V první etapě bylo vybudováno spojení tehdy nově otevřeného onkologicko-hematologického pavilonu prof. Jana Bašteckého, budovy Dětské kliniky a chirurgického pavilonu akademika Jana Bedrny s laboratořemi Ústavu klinické biochemie a diagnostiky, Ústavu klinické mikrobiologie a Ústavu klinické imunologie a alergologie. Celkem měla v této první etapě potrubní pošta 31 stanic. Automatizované centrum potrubní pošty (viz foto) je umístěno v suterénu budovy Dětské kliniky. Později byla síť potrubní pošty postupně rozšiřována, připojeny byly pavilony I. interní kliniky, Kliniky gerontologické a metabolické, Fingerlandova ústavu patologie, Kliniky infekčních nemocí, Nemocniční lékárny a nedávno zrekonstruovaná budova Stomatologické kliniky.

Systém potrubní pošty „Sumetzberger“ pochází z Rakouska, jeho výhradním distributorem u nás je firma Profiterm Morava s. r. o. V současné době je ve Fakultní nemocnici instalováno šest linek s celkovým počtem 50 stanic. V nejbližší době se počítá s dalším rozšířením sítě potrubní pošty při výstavbě nového pavilonu interních oborů a při rekonstrukci pavilonu Porodnické a gynekologické kliniky. Pro dokončení uceleného systému

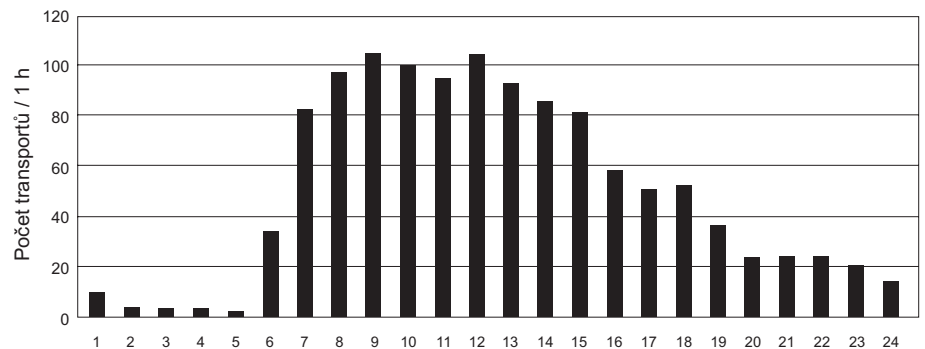
potrubní pošty by měl být připojen pavilon Neurochirurgické kliniky a současně s tím na samostatnou trasu přepojeny Ústav klinické mikrobiologie a Ústav klinické imunologie a alergie (dnes jsou napojeny na trasu Ústavu klinické biochemie a diagnostiky, která je přetížena). Dále by měly být postupně – dle finančních možností FN HK – připojeny nový objekt Tkáňové ústředny a pavilony Ortopedické kliniky, Oční kliniky, Kliniky ušní, nosní a krční a Transfuzního oddělení.

Z připojeného grafu je patrné, že z průměrného denního počtu 1212 transportů se většina uskuteční mezi sedmou a patnáctou hodinou. Ale i v pozdních večerních hodinách se každou hodinu uskuteční více než dvě desítky transportů. V poslední době se za rok uskuteční 401.500 transportů, což představuje 200.750 „ujetých“ kilometrů.

Ing. Petr Steklík
Investiční odbor FN

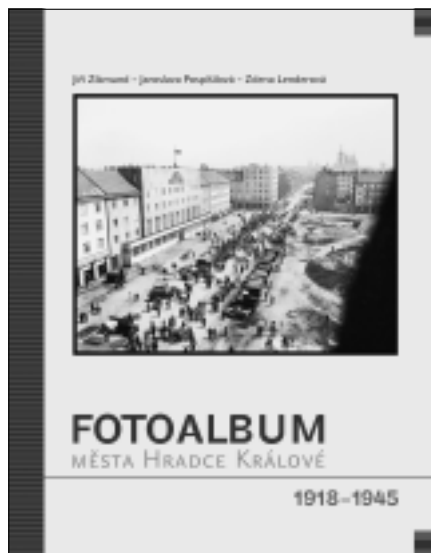

Průměrné počty transportů za hodinu v průběhu 24 hodin ve FN Hradec Králové za období od 2. 9. do 6. 9. 2002

Historie Hradce Králové ve fotografiích

Právě v této době vychází v královéhradeckém nakladatelství Garamon třetí fotografická publikace „Fotoalbum města Hradec Králové“. Autory publikace o 240 stranách s 540 černobílými tónovanými historickými fotografiemi jsou historici hradeckého muzea Jiří Zikmund, Jaroslava Pospíšilová a Zdena Lenderová. Fotografie pocházejí převážně ze sbírek Muzea východních Čech v Hradci Králové. Další vyobrazení poskytl hradecký Státní okresní archiv v Hradci Králové, Fakultní nemocnice Hradec Králové a občané města.

V tomto třetím díle je nově zařazena i samostatná kapitola z historie královéhradeckého zdravotnictví. Velká část fotografií této kapitoly pochází z pozůstalosti po prof. MUDr. Antonínu Fingerlandovi, DrSc., která je uložena ve Fingerlandově ústavu patologie Fakultní nemocnice Hradec Králové. Poprvé jsou zde také publikovány některé dosud nezveřejněné snímky z výstavby nemocnice.

Kniha bude v prodeji od začátku prosince v historické budově královéhradeckého muzea a později ve vybraných knihkupectvích v Hradci Králové.

Pavla Koritenská

FAKULTNÍ NEMOCNICE HRADEC KRÁLOVÉ

po havárii kotelny v Elektrárně Opatovice

Sobotní ráno dne 9. listopadu 2002 přineslo lidem z celé rozsáhlé oblasti hradecko-pardubické a chrudimské městské aglomerace velké starosti. Časně ráno se v objektu a. s. Elektrárny Opatovice zřítily ocelové konstrukce právě opravované střechy kotelny. Pád střechy o ploše 5.600 metrů čtverečních (zhruba 180 x 30 m) a hmotnosti 1.500 tun měl za následek poničení všech šesti kotlů, které kromě páry pro turbíny elektrárny zajišťují také vytápění mnoha domů v Hradci Králové, Pardubicích a Chrudimi. Rázem se tak bez dodávky tepla a teplé vody ocitlo zhruba 55 tisíc domácností a spolu s nimi i mnohé školy, úřady, zdravotnická pracoviště, kulturní a sportovní zařízení, hotely a v neposlední řadě i četné výrobní podniky.

Dnes je již vše za námi. O tom, že všichni Hradečané mají opět ve svých bytech teplo a že se topí také v kancelářích, školních třídách, zdravotnických zařízeních a výrobních provozech, mohl denní tisk informovat čtenáře v pátek 22. listopadu, třináctý den po dni havárie. A tak přichází čas k tomu, abychom si připomněli, co všechno se v ty kritické listopadové dny událo.

Na odstranění následků havárie začaly v elektrárně okamžitě pracovat desítky lidí. Urychleně byla zajištěna i potřebná technika včetně dvou těžkotonážních jeřábů. Další pracovníci energetiky neprodleně zajišťovali využití záložních zdrojů tepla, jejichž kapacita však nemohla problémy tří měst vyřešit. Teplárna na sídlišti Karlovina v Pardubicích mohla poskytnout výkon 50 megawatt (MW), teplárna v pardubickém podniku Aliachem 35 MW, zatímco pro běžný režim dodávky tepla a teplé vody by bylo potřeba výkonu kolem 220 MW. V Hradci Králové záložní zdroj tepla nebyl a energetici proto řešili situaci střídavým přívodem tepla ze záložních pardubických tepláren do všech tří měst. Současně byly do Hradce převezeny a v areálu podniku ZVU a v bývalé kotelně u Dopravního podniku instalovány tři malé horkovodní kotle.

Hodně práce a svízelných chvil ale čekalo i řadu dalších lidí, přinejmenším když se snažili vyřešit problém jak se alespoň trochu ohřát ve vlastním bytě. První, nepřilíš výrazné dodávky tepla z pardubických záložních zdrojů dorazily do některých částí Hradce Králové v pondělí a v úterý 11. a 12. listopadu, ale k ohřátí prochladytých bytů nestačily.

Také mnoha pracovníkům Fakultní nemocnice Hradec Králové přinesla havárie kotelny v Opatovicích nad Labem starosti a práci navíc. Nemocnice má své pracoviště nejenom v hlavním areálu u soutoku Labe a Orlice, ale II. interní klinika a Plicní klinika sídlí v areálu někdejšího ústavu hluchoněmých na Pospíšilově třídě, Neurologická klinika, Rehabilitační klinika a Klinika nemocí z povolání v areálu tzv. „Staré nemocnice“ v Nezvalově ulici. A zatímco vytápění budov v hlavním areálu nemocnice je pro případ přerušení dodávek tepla zajištěno vlastní kotelnou, budovy v Pospíšilově třídě a v Nezvalově ulici jsou závislé jen na dálkovém vytápění z Opatovic. Po přerušení dodávky tepla proto

bylo nutné některé nemocné přestěhovat na kliniky v hlavním areálu, někteří byli propuštěni domů.

Již v pondělí 11. listopadu, v prvních Hradeckých novinách (HN), jež vyšly po sobotní havárii, jsme si mohli přečíst, že „Hradecká Fakultní nemocnice musela evakuovat dvě budovy mimo hlavní areál“. Možná to byl zbytečně silný výraz (evakuace, z lat. *e-vacuo* = vyprázdnit, vyklidit; např. evakuace obyvatelstva z ohrožené oblasti, při ohrožení života atp.). Zvláště když již v neděli 10. listopadu ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové docent Leoš Heger novinářům sdělil, že „...s převozem desítky pacientů z jednotek intenzivní péče nám vydatně pomohla již v sobotu hradecká záchranka se svým vybavením. Na padesát lidí z dalších oddělení bylo přepraveno v neděli. Vše se zvládlo bez problémů.“ (HN, 11. 11. 2002, č. 262, s. 6). Zmíněné budovy také zdaleka nebyly vyklizeny, ambulantní provoz v nich bez přerušení pokračoval.

Více nám – v době, kdy už se situace normalizovala – ke kritickým dnům ve Fakultní nemocnici řekl MUDr. Petr Tilšer, lékařský náměstek ředitele FN HK. Podle jeho slov skutečně vše probíhalo v klidu, i když nelze říci, že by si řešení situace nevyžádalo značného úsilí. V prvních hodinách ležela hlavní tíha na ošetřujících lékařích, kteří museli nemocným celou situaci vysvětlit, a to za podmínek, kdy ještě setrvačně bylo v prostorách klinik teplo a nemocní tudíž nepocítovali žádnou újmu nebo ohrožení. To samozřejmě pro lékaře představovalo značnou zátěž, ale prokázali svůj psychologický um. Část nemocných byla propuštěna (někteří jen dočasně) do domácího ošetřování; nemocní, jejichž zdravotní stav propuštění nedovoloval, byli přeloženi na kliniky v hlavním areálu nemocnice. Nemocní z II. interní kliniky na I. interní kliniku, nemocní z Neurologické kliniky a Rehabilitační kliniky na Klinikou gerontologickou a metabolickou. Nemocní z Plicní kliniky byli - podle charakteru onemocnění - přeloženi zčásti na Klinikou infekčních nemocí (zánětlivá onemocnění), zčásti do léčebny v Žamberku.

Přemístění nemocných z havárií postižených budov pochopitelně vyvolalo i další problém – obsazena tak byla lůžka rezervovaná pro jiné, objednané nemocné. Vedení Fakultní nemocnice proto zřídilo dispečink lůžek, probíhala bilaterální jednání vedení nemocnice s jednotlivými klinikami, příjem některých dalších nemocných musely kliniky o dva či tři dny odložit. V průběhu tohoto provizoria se ale již někteří z propuštěných nemocných zase vraceli.

Jak nám dále sdělil MUDr. Petr Tilšer, pracovníci postižených klinik neprodleně o kritické situaci informovali vedení nemocnice, ale přitom se chovali autonomně, jednali rychle a cílevědomě. Vedení nemocnice řešilo specifickou situaci intuitivně, ale v intencích stávajících havarijních plánů. O nějakou evakuaci v obvyklém slova smyslu rozhodně nešlo, přemístění nemocných probíhalo vysoce humánně a na jiná pracoviště spolu s nemocnými přešla i část per-

Pohled do kotelny ve Fakultní nemocnici Hradec Králové.

Foto Miroslav Mádle

sonálu včetně ošetřujících lékařů (např. pracovníci II. interní kliniky a Neurologické kliniky).

K našemu dotazu na účast Územního střediska záchranné služby na převozu nemocných z jednotek intenzivní péče nám MUDr. Petr Tilšer řekl, že Fakultní nemocnice má pro převoz nemocných vyžadujících zvýšenou péči s ÚSZS trvalou smlouvu a v rámci této smlouvy se také účast ÚSZS na řešení mimořádné situace realizovala.

Ambulantní provoz v budovách postižených výpadkem dodávky tepla přerušen nebyl, vypomohla i a. s. Elektrárny Opatovice, která pro ordinace zapůjčila elektrické přímotopy. Pátý den po havárii, ve čtvrtek dne 14. listopadu, byl na pracovištích Fakultní nemocnice v Pospíšilově třídě a v Nezvalově ulici obnoven provoz, a to i včetně jednotky intenzivní péče na II. interní klinice.

Na závěr našeho rozhovoru nám MUDr. Petr Tilšer ještě řekl, že ke komunikaci s klinikami během krizové situace používalo vedení nemocnice kromě telefonů i internet. Toto řešení se ukázalo jako účinné: „Všichni věděli všechno a mohli se tak účinně domlouvat.“

O bližší informaci k systému zajištění tepla a teplé vody v hlavním areálu Fakultní nemocnice Hradec Králové jsme požádali RNDr. Josefa Židů, CSc., provozně technického náměstka ředitele FN HK. Ten nám nejprve připomněl, že původně (již od doby otevření nemocnice v r. 1928) byla kotelna umístěna v objektu mezi dnešním pavilonem Stomatologické kliniky a budovou ředitelství. Dnes je v tomto objektu umístěn centrální výměník. V souvislosti s další výstavbou v nemocnici byla v r. 1969 v jižní okrajové části areálu vybudována nová kotelna a v ní instalovány tři kotle, každý s výkonem 12 tun přehřáté páry za hodinu (t/h). Palivem byl mazut – dva zásobníky na mazut stály ještě nedávno v prostoru za kotelnou. S ohledem na zpřísnující se předpisy o ochraně ovzduší byla v r. 1993 kotelna rekonstruována na vytápění zemním plynem, a to tak, že jeden z původních kotlů byl plynifikován a instalován byl další kotel o výkonu 8 t/h. Zbývající dva mazutové kotle byly

zlikvidovány. V r. 2001 byl instalován další kotel o výkonu 4 t/h. V r. 1994, v souvislosti s výstavbou chirurgického pavilonu, začala nemocnice přecházet na městskou horkovodní síť centrálního zásobování teplem z Opatovic, neboť to pro ni bylo ekonomicky velmi výhodné. Postupně byly na vnější zdroj tepla zapojeny další objekty nemocnice, v letošním roce byl tento proces dokončen převedením skladového areálu na tento způsob vytápění. Vlastní kotelna tak za normálních okolností slouží pouze k výrobě páry pro prádelnu, čističku odpadních vod a centrální sterilizaci nástrojů. Právě s ohledem na tyto zmenšené potřeby tepelného média byl v r. 2001 zakoupen již zmíněný menší kotel (4 t/h).

Je ovšem třeba také říci, že Fakultní nemocnice má ještě jeden zdroj tepla, a to spalovnu odpadu. Výkon spalovny je takový, že v letních měsících „běží“ kotelna pouze v jedné směně, přičemž odpolední a noční dodávky páry pro sterilizaci nástrojů a pro ohřev vody jsou zajišťovány ze spalovny.

V souvislosti s přechodem na vytápění z městské horkovodní sítě byla pochopitelně zvažována i účelnost zachování vlastní nemocniční kotelny. Nakonec zvítězil názor, že nemocnice potřebuje vlastní zdroj tepla právě pro případ selhání systému centrálního zásobování teplem. Kotelna ve Fakultní nemocnici sice nezaručuje plnohodnotnou náhradu vnějšího zdroje tepla, ale je schopna překlenout jeho případné výpadky. V současné době má nemocnice vlastní zdroj tepla o výkonu 16 MW, v zimním období potřebuje 17,7 MW. V případě výpadku vnějšího zdroje je tedy schopna plně nahradit teplo a v poněkud omezeném rozsahu i dodávky teplé vody.

V závěru našeho rozhovoru RNDr. Josef Židů ještě připomněl, že u žádného technického systému nelze vyloučit selhání či případnou havárii. Dosud máme v živé paměti explozi kotle (8 t/h), ke které ve Fakultní nemocnici došlo 21. března 2001. Příčinu exploze, při které byl těžce zraněn a následně zemřel obsluhující pracovník, se nepodařilo zjistit. Následky havárie kotelny v a. s. Elektrárny Opatovice potvrdily, že zachování vlastní kotelny ve Fakultní nemocnici bylo prozíravé. Na zvládnutí situace po výpadku zdroje tepla se z provozně technického úseku Fakultní nemocnice podíleli zejména pracovníci Odboru energetiky a životního prostředí, vedeného p. Petrem Žákem, a dále pracovníci Odboru dopravy v čele s Ing. Ivanem Šmídem (zajišťovali přemístění nemocných i zdravotnické techniky) a Technického odboru vedeného Ing. Jiřím Příborským (instalace přímotopů v satelitních pracovištích nemocnice).

O úspěšné zvládnutí krizové situace se zasloužila řada pracovníků Fakultní nemocnice, a byli to nejenom ti, kteří působí na pracovištích v postižených budovách, ale i mnozí další, kteří dočasně převzali péči o přemístěné nemocné, a v neposlední řadě pak pracovníci organizační a provozně technické sféry. Všem poděkoval v oběžníku ředitel FN HK docent Leoš Heger a tlumočil i poděkování ministryně zdravotnictví Marie Součkové, o což ho požádala v osobním dopise.

PhDr. Vladimír Panoušek

Curriculum vitae fotografa **Jiřího Bruníka** rozhodně nelze označit za tradiční nebo běžné. Narodil se 9. března 1930 v Plzni. V roce 1949 zde maturoval na Obchodní akademii a do nástupu vojenské prezenční služby v roce 1952 pracoval jako účetní. Po skončení vojny v roce 1954 působil jako výzkumný pracovník v Technickoorganizačním výzkumném ústavu strojírenském v Praze. Ale právě tady začíná také fotografování jako zapálený amatér a fotografování věnuje téměř všechnen volný čas. V roce 1957 se oženil a protože v Praze neměl kde bydlet, odešel s manželkou do Špindlerova Mlýna, kde dostal byt a nastoupil jako zásobovač na podnikovém ředitelství Restaurací a jídelen. Krátkou úřednickou kariéru ukončil po půl roce a přešel do podniku Komunálních služeb jako reportážní fotograf. Při zaměstnání se fotografické řemeslo vyučil. Od roku 1959 začíná fotografovat na pohlednici pro nakladatelství Orbis – Praha. Za dalších jedenáct let – v roce 1970 – činí další významný životní krok: odchází z podniku Komunálních služeb a začíná pracovat jako volný fotograf. V té době už ovšem mimo fotografování na pohlednici také publikuje v řadě časopisů a připravuje obrazovou knihu „Krkonoše“. Od roku 1975 až do odchodu do důchodu pracuje jako fotograf na Správě Kr-

Jiří Bruník

konošského národního parku ve Vrchlabí.

Krkonoše ani fotografování však nelze jen tak snadno opustit a tak i Jiří Bruník, dnes již pravověrný „horal“, až do dnešních dnů stále a rád fotografuje a spolupracuje s několika vydavateli. Mimo více než tisícovky pohlednic a řady kalendářů má na svém tvůrčím kontě tři samostatně připravené obrazové publikace Krkonoš a na dalších patnácti obrazových

knihách se podílel. Vystavoval své fotografie v Pelhřimově, Hradci Králové, Třebouchovicích pod Orebem a ve Vrchlabí.

Sám o svém fotografování Jiří Bruník říká: „Fotografování pro mne od samého začátku představuje jakousi posedlost, která se postupně měnila v určitý druh závislosti. To poznamenalo celé mé fotografické období. Nepodařilo se mi, abych se mohl živit jen tím, co jsem fotografoval pro radost a pro krásu. A tak jsem po často úmorné práci na zakázkách utíkal do přírody a fotografoval to, co se mi líbilo. Vždy jsem si při tom odpočinul a nabral další síly. Stejně tak jsem se snažil dělat práci trochu líp. Jsem přesvědčen o tom, že kdybych právě tohle nedělal, dnes už bych nefotografoval. Ze všeho nejraději jsem fotografoval zimu a její nálady. Zima, jako jediná z čtvera ročních období, je ženského rodu a tomu odpovídají i její vlastnosti: je něžně krásná, poetická, proměnlivá, ale dokáže být i drsná a krutá. Krásný zimní den na hřebenech hor vydá za minimálně týden letní dovolené.“

Jiřího Bruníka můžeme často potkat i v Hradci Králové, kde má řadu přátel. Ale nakonec vždy rád utíká zpět – řečeno někdejšími „kerkonošským“ nářečím – „na hora“. Naštěstí nám při svém posledním úniku nechal v redakci některé své fotografie. PhDr. Vladimír Panoušek

KRÁLOVÉHRADECKÉ EVERGREENY

Příběhy z praxe klinického psychologa tentokrát připravil PhDr. Vladimír Panoušek z Psychiatrické kliniky. Ale vybral pro nás příběhy z poněkud zvláštního prostředí – věznic.

Způsob obživy

Po listopadu 1989 podala řada vězňů z Valdic trestní oznámení, v němž vinili některé dozorce ze špatného zacházení. Věc po tři roky šetřila tehdejší královéhradecká Obvodní vojenská prokuratura a ne jeden z oznamovatelů byl také soudněznalecky vyšetřován. Zatím co psycholog se nořil do tajů duší vesměs vícekrát trestaných jedinců, znalec z oboru soudního lékařství prof. Milan Srch zkoumal na tělech odsouzených zbytky stop po údajných tělesných újmách. Organizačně to nebylo složité, neboť většiny oznamovatelů se amnestie z roku 1990 netýkala nebo již byli znovu zpátky na Mírově, na Pankráci, ve Valdicích. Ale práce to byla úmorná. Při jednom takovém výjezdu do Valdic se prof. Srch v krátké polední přestávce obrátil na psychologa: „Nemáš také pocit, že se nějak divně živíme?“

Dobrá paměť

Sedmašedesátiletý odsouzený, který strávil ve vězení celkem čtyřicet dva let, trval na tom, aby ho soudní znalec psycholog oslovoval vězeňskou přezdívkou Buffalo. Odsouzený popíral, že by za svých krátkých pobytů na svobodě měl problémy s alkoholem, a tak mu znalec připomněl: „Pane Buffalo, ale tenkrát v pětadesátém, když jste se sekury čekal na Farkaše, to jste nejdříve vypil půl litru čisté!“ Odpověď odsouzeného byla pohotová: „To nebyla čistá, ale prostějovská starorežná.“

Znal je

Postarší člen vězeňské stráže předem upozorňoval znalce psychologa, že dva odsouzení, podezřelí ze spáchání vraždy ve věznici, asi nebudou chtít spolupracovat, budou křičet a mohli by znalce i napadnout. „Víte co? Dneska se nesoudí a tak já vám otevřu soudní síň. Tam budete sedět výš než oni a to na ně bude platit.“ Vyšetření obou podezřelých pak skutečně proběhlo v klidu.

Neznáte tuto fotografii?

Autoři třetího dílu fotografické publikace „Fotoalbum města Hradec Králové“ – historici Muzea východních Čech v Hradci Králové Jiří Zikmund, Jaroslava Pospíšilová a Zdena Lenderová – požádali redakci časopisu Scan o zveřejnění jedné fotografie z pozůstalosti po panu profesorovi Antonínu Fingerlandovi. Na fotografii zachycené (zjevně společensky významné) setkání v sále hradeckého Adalbertina se zatím nepodařilo věcně určit a datovat. Fotografie proto nebyla do alba zařazena. Fotografie jsme předložili také pracovníkům Kabinetu dějin lékařství Lékařské fakulty UK v Hradci Králové. Ti sice, stejně jako pracovníci muzea, pouze odhadují, že obrázek pochází ze třicátých let, ale shodně s pracovníky Fingerlandova ústavu patologie FN HK identifikují na obrázku dr. Fingerlanda (uprostřed fotografie, vedle krásné dámy). Navíc se pak na předmětech na stolech (snad ubrouscích) domnívají vidět (při počítačovém zvětšení) nápisy s dosti zřetelně patrnou částí slova „Franc...“ (další část nápisu je nečitelná) a logem vytvořeným kombinací francouzské a československé vlajky a Asklépiova hada. Tvář MUDr. Leopolda Batka (1857 – 1936), který dlouhá léta vedl společnost Alliance française a v r. 1934 byl zvolen jejím čestným předsedou, však na fotografii identifikována nebyla. Rádi kolegům z hradeckého muzea vyhovujeme a prosíme naše čtenáře, kteří by případně fotografii z rodinných archivů znali nebo měli blíže určenou, aby se ozvali do Muzea východních Čech v Hradci Králové autorům zmíněné publikace, případně do redakce Scanu. Mnohokrát děkujeme.

Redakce

Cílem naší plavby Egejským mořem (foto 1) se stal dekanóský ostrov Kó (Kos), který proslavil antický lékař – otec medicíny – Hippokratés (foto 2). Narodil se r. 460 př. Kr. v Astypálii (foto 3), bývalém hlavním městě – později zcela zničeném zemětřesením – v rodině lékaře, kde se toto povolání dědilo po mnoho generací z otce na syna. Jeho otec Gnosidikos Asklépiados Hérakléides byl 19. potomkem Asklépie a matka Phaenarete byla dokonce z rodu Hérakléova. Hippokratés studoval v Kóu, Knidu, Milétu, Efezu, Smyrně, Egyptě, Libyi, hodně cestoval a neobyčejně rozšířil svůj obzor nejen v lékařství, ale i ve filosofii. Stal se znamenitým chirurgem, dovedl odhalit původ, povahu a průběh nemocí, proslul prognostikou a metodickou léčbou. Učil, že nelze uzdravit nemocné tělo bez zdravé mysli, zbavil medicínu pověr a odstranil kastovnictví mezi lékaři. Zanechal po sobě velké množství lékařských spisů ve školní knihovně Asklépie v Kóu, známých jako „Corpus Hippocraticum“. Zde jsou návody pro chirurgy, popisy nemocí, všeobecné a dietní předpisy a také tzv. „Hippokratova přísaha“. V té klade na budoucí lékaře vysoké humánní a mravní požadavky. Dodnes tento slib skládají při promoci nastávající lékaři na celém světě. Hippokratovy diagnostické metody a správné léčebné postupy vytvořily základ západní medicíny, která se jimi řídila až do 19. století.

Hippokratés se zvláště proslavil vymýcením epidemie na ostrově Lémnos, v r. 430 př. Kr. po Peloponesské válce zbavil Athény

děsivé epidemie moru (Periklés jej odměnil zlatou korunou a čestným občanstvím města), léčil a také vyléčil těžkou nemoc psychického původu makedonského krále Perdikkáse. Ač byl zahrnován bohatstvím a chválou, zůstal chudý a skromný a věnoval se neustále studiu a léčbě. Jeho věhlas rostl, léčitel-ské úspěchy byly ohromující a závist – tato zákeřná a zhoubná vášeň, která od nepaměti stravuje lidstvo – na sebe nedala dlouho čekat. Byl obviněn svými méně úspěšnými kolegy ze založení požáru v Asklépiu. Žil potom v Thessálii, dožil se více než sta let a byl pochován v Lárise. Synové Drakón, Theassalos a žáci pokračovali v jeho činnosti.

Hippokratovo učení se dočkalo uznání slavných řeckých filosofů jako byl Euripídes, Platón, Aristotelés a další. Neupadl v zapomnění, býval často zobrazován, například na přenádherné mozaice z 2. stol. př. Kr., na které společně s občanem města vítá Asklépie na ostrově (foto 4), nebo na minci z r. 50 př. Kr. (foto 5), tedy z doby Neronovy.

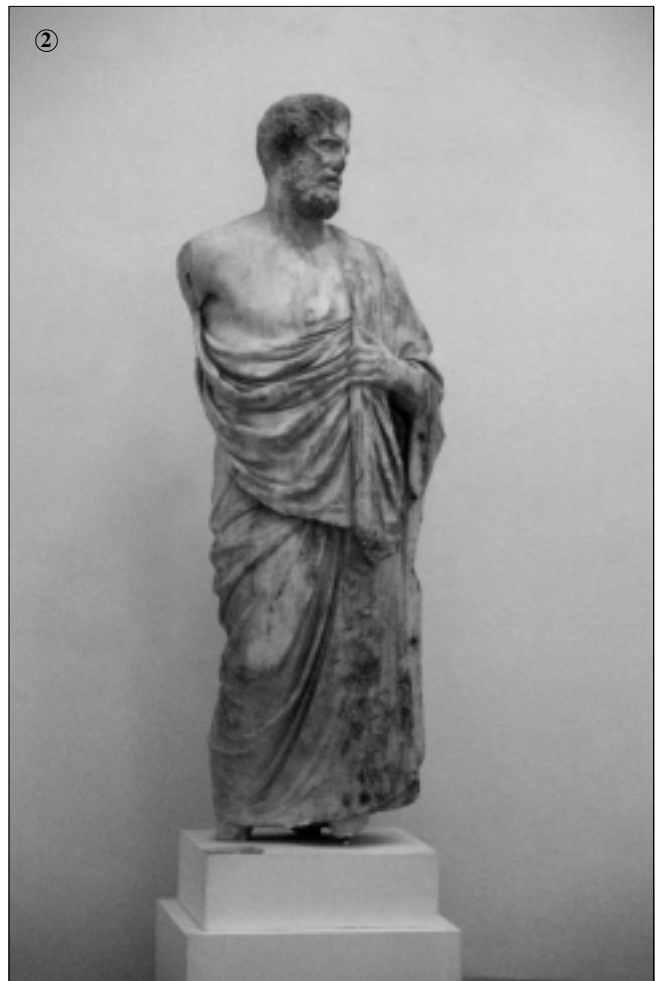
V r. 1957 prof. Spino Ekonomeou zakládá Mezinárodní Hippokratovu nadaci se sídlem na Kosu (foto 6). Řada lékařů celého světa přispívá na její rozšíření, jsou založeny knihovny, laboratoře, konferenční sály. Smyslem nadace je vědecký výzkum, podpora lékařských objevů, zveřejňování Hippokratových prací a účast na návrzích k udělování Nobelových cen.

K návštěvě kóského Asklépiu se vrátíme v příštím čísle.

Marcela a Jan Smitovi

ZEMĚ LIDÍ objektivem JANA SMITA

DOCENT JAN BUREŠ JMENOVÁN PROFESOREM

Prezident České republiky Václav Havel jmenoval s účinností od 1. listopadu 2002 doc. MUDr. Jana Bureše, CSc., učitele a lékaře II. interní kliniky Lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice Hradec Králové, profesorem pro obor vnitřní lékařství. K tomuto významnému ocenění vědecké a pedagogické práce panu profesoru Janu Burešovi upřímně blahopřejeme.

PROFESOR ZDENĚK ZADÁK ČESTNÝM ČLEMEM POLSKÉ LÉKAŘSKÉ SPOLEČNOSTI

Prof. MUDr. Zdeněk Zadák, CSc., přednosta Kliniky gerontologické a metabolické Lékařské fakulty UK v Hradci Králové a Fakultní nemocnice Hradec Králové, se stal v červnu t. r. čestným členem Polské lékařské společnosti. V září t. r. se stal čestným členem České internistické společnosti. K tomuto významnému projevu uznání vědeckých a medicínských zásluh panu profesoru Zdeňku Zadákovi srdečně blahopřejeme.

DALŠÍ HRADEČANÉ VE VÝBORECH ODBORNÝCH SPOLEČNOSTÍ

Při volbách České urologické společnosti České lékařské společnosti J. E. Purkyně byl **doc. MUDr. Petr Morávek, CSc.**, přednosta Urologické kliniky královéhradecké Lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice Hradec Králové, zvolen členem výboru této odborné společnosti. Panu docentu Petru Morávkovi upřímně blahopřejeme.

Doc. MUDr. František Salajka, CSc., přednosta Plicní kliniky královéhradecké Lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice Hradec Králové, byl zvolen členem výboru České pneumologické a ftizeologické společnosti. Panu docentu Františku Salajkovi upřímně blahopřejeme.

DOCENT KAREL BARTÁK ČESTNÝM ČLEMEM ODBORNÉ SPOLEČNOSTI

Při volbách České společnosti tělovýchovného lékařství byl **doc. MUDr. Karel Barták, CSc.**, přednosta Ústavu tělovýchovného lékařství královéhradecké Lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice Hradec Králové, opětovně zvolen místopředsedou výboru této odborné společnosti. Současně mu také bylo za jeho zásluhy v tělovýchovném lékařství uděleno čestné členství České společnosti tělovýchovného lékařství. Panu docentu Karlu Bartákovi k tomuto významnému ocenění srdečně blahopřejeme.

NOVÍ ČLENOVÉ GRANTOVÉ AGENTURY UK

Rektor Univerzity Karlovy v Praze jmenoval členem Grantové rady a místopředsedou oborové rady Grantové agentury UK pro lékařské vědy **prof. MUDr. Jana Bureše, CSc.**, učitele a lékaře II. interní kliniky. Zároveň jmenoval členy oborové rady GA UK pro lékařské vědy **prof. MUDr. Jiřinu Martínkovou, CSc.**, přednostku Ústavu farmakologie, a **prof. MUDr. Jana Libigera, CSc.**, přednostu Psychiatrické kliniky. Všem jmenovaným k tomuto projevu uznání jejich vědecké práce srdečně blahopřejeme.

Ve dvacátých letech 20. století, se objevilo slovo „laboretismus“ (z lat. labor = práce, úsilí; ethicus = mravní). Šlo o hnutí, jež se do národního hospodářství snažilo vnést vědeckou organizaci práce

LABORETISMUS

a současně i myšlenku uplatnění etiky, spolupráce a principu služby. Platnost některých myšlenek laboretismu – například požadavku nedogmatické spolupráce – stále trvá. Je samozřejmě určitý rozdíl v tehdejší a dnešním pohledu na spolupráci v hospodářských organizacích. Na počátku minulého století byla zmiňována především aktivní nabídka spolupráce ze strany vedoucího, kdežto řadový pracovník (dělník) byl vesměs pokládán za v tomto směru pasivního a nepřipraveného. A tak zatímco např. již koncem dvacátých let byl do výukového curricula vysoké technické školy v Karlsruhe zařazen „Semester der Menschenführung“, profesní příprava dělníků se ještě dlouho omezovala jen na získávání řemeslné zdatnosti.

Rozdílný je i tehdejší a dnešní pohled na manipulaci při řízení a vedení lidí. V teziach laboretistů o přispěvku tohoto hnutí k „sociálnímu míru“ se o manipulaci nehovoří. Dnes, při podstatně rozvinutějším občanském vědomí a vyšší vzdělanosti podřízených, není už žádný důvod k tomu, abychom zákonitou přítomnost manipulace v procesu řízení zamlčovali. Stejně tak dnes není nutno vysvětlovat, že každé manažerské rozhodnutí i každý čin podřízených, který zasahuje do sociálního systému podniku, s sebou přináší i společenskou odpovědnost toho, kdo rozhodl nebo čin uskutečnil. Přítom ovšem stále musíme počítat i s tím, že vždy budou lidé, jejichž vidění světa je odlišné. Pro příklad není třeba chodit daleko, stačí si jen připomenout dnešní široké spektrum názorů na etickou oprávněnost stávek a protestních akcí lékařů a zdravotníků.

V jednom bychom se však asi měli k idejím laboretismu i v dnešní době hlásit: jde o zájem zaměstnanců o sociální i ekonomický systém podniku a o vytváření osobního vztahu k podniku. Mluví pro to letitá zkušenost i konkrétní výsledky práce naší nemocnice. Pa

scan

Redakční rada: doc. MUDr. Jiří Bittner, CSc., doc. PhDr. František Dohnal, CSc., MUDr. Ivan Drašner, Mgr. Martin Formánek, doc. MUDr. Herbert Hanuš, CSc., Ing. Rudolf Horák, prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc., Ing. Eva Kvapilová, PhDr. Vladimír Panoušek, Jaroslava Pečenková, Mgr. Libuše Plášilová, prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., Miroslav Všečeka.

Redakce: Fakultní nemocnice, 500 05 Hradec Králové, tel. 495 832 222 (tel. ve FN 2222)